

YÖN

HAFTALIK GAZETE

BU SAYIDA

DOKTORSUZ
ANADOLU...

Din
istismarı

... VE EN
KORKUNÇ
İSTİSMAR

Mehmetçik
istismarı

OKUYUCUDAN YÖNE

Dinler ve tâviz

Göksel kitapların koyduğu kaideleri bir bakıma iki gruba ayırmak mümkündür. Birincisi doğrudan doğruya insanın iç yapısına hitap eden ve bunu kuvvetlendirme ye matuf kaideler, ikincisi de insanın dış hayatına ait günlük hareketleri ayarlayan kaideler. İnsanın mânevî yapıyla ilgili birinci gruba dahil edebileceğimiz nizamlar tafak tafek bazı kelime değişiklikleriyle hemen hemen bütün din kitaplarında aynen yer almıştır. «Çalmayacaksın, katletmeyeceksin, zina etmeyeceksin, sulh edici olacaksın...» gibi.

Her ne kadar mukaddes kitaplarda insanlığın mânevî taraflarını kuvvetlendiren kaideler arasında bu benzerlikler mevcutsa da, dış hayatı düzenleyen kaideler arasında muazzam farklar göze çarpar. Daha doğrusu, İncil ve Tevrat'ta insanlığın günlük münasebetlerini ayarlayan ve sosyal müesseseleri tanzim kılan kaidelere hiç rastlanmaz. Öyle ki, bu kitaplarda faal hayata hiç dokunulmamıştır denilebilir. İncil'in 9. Babında «Kim karısını boşarsa ona boy kâğıdını versin. Fakat ben size derim ki, zinadan başka bir sebeple karısını boşayan adam onu zaniye eder. Ve kim boşanmış kadını evlenirse zina eder» sözünün dışında sosyal düzene fiilen müdahale eden başka bir kaide gösterebilmek mümkün değildir. Hal-

buki Kur'an'da sosyal müessesetler o kadar etraflı tanzim edilmiş ve müesseseler o derece ihata edilmiştir ki, fazladan homoseksüelliğe kadar hiç bir davranış ihmal edilmemiştir. Başka kelimelerle Kur'an, müesseseler ve insanlığın bütün hayat safhaları nı en ince teferrüatına kadar kapsamıştır. Hattâ iddet müddetini bile. «Kadınları boşayacağınızda onları iddetlerini gözeterek boşayın ve iddeti sayın.» (Talâk Sûresi).

İşte Kur'an, insanlığın bütün hareketlerine müdahale ettiğinden ve toplumun her müessesesini tanzim kıldığından, diğer göksel kitaplardan farklı olarak, bugünkü mevcut düzen yanında ikinci bir düzen olarak yaşama ve tatbik edilme durumundadır. Böyle olunca o taya aynı konuda iki kaide çıkmış oluyor. Biri mukaddes kitabın dedikleri, diğer mevzuatın dedikleri. Evlenme, boşanma, miras, faiz, vasiyet, borçluluk, zina, hırsızlık, yalan şahadet... gibi nice kaideler hem Kur'an'da, hem de bugünkü mevzuatta mevcuttur. Şayet bu kaideler arasında muhteva ve şekil bakımından çatışma olmazsa her iki kaynaktan gelen kaidelerin bir arada yaşaması mümkündür. Fakat gerçekte olduğu gibi ya çatışırlarsa... Bunları sadece birkaç misalle canlandıralım Kur'an'a göre, 4 kadına kadar alabilmek mümkündür. «Hoşunuza gelden başka kadınlarla iki, üç ve dörde kadar evlenebilirsiniz. Şayet aralarında adalet-

sizlik yapmaktan korkarsanız bir tane almahsınız.» (Nisâ Sûresi Ayet 3). Halbuki bugünkü mevzuata göre, şartlar ne olursa olsun birden fazla kadınla evlenilemez. Yi ne Kur'an'a göre; mirasta erkekçe, kadına düşen hissenin iki misli verilir. «Allah çocuklarınız hakkında erkeğe, iki dişinin hissesi kadar hükmeder.» (Nisâ Sûresi Ayet II). Bugünkü kanunlarımız ise, hise yönünden kadın ve erkek arasında tefrik yapmaz. Kur'an hırsızlık yapanların ellerinin kesilmesini emreder. «Erkek hırsız ve kadın hırsızın yaptıklarından ötürü Allah tarafından ibret verici bir ders olarak ellerini kesin.» (Mâide Sûresi Ayet 38).

Ceza Kanunumuz ise el kesilmesini kabul etmez. Kitabâ göre; zina eden kadın ve erkek dayak cezasına çarptırılır. «Zina eden kadın ve erkeğin her birine yüzer değnek vurun.» (Nûr Sûresi Ayet 2). Halbuki cari mevzuatımız zina için 6-36 aya kadar ceza tertip eder.

Sayıları artırılabilir bu bir kaç örnek esasta olan farkları göstermek için zikredilmiştir. Bir de mevzuatımızca yasak olmadığı halde Kur'an bakımından yasaklı olan davranışlar vardır. Meselâ «Süslerini, kendiliğinden görünen kısmı müstesna, açmasınlar. Baş örtülerini ya kalarının üzerine salsınlar.» (Nûr Sûresi Ayet 31). Bu da ruma göre; kadınların mayo giymesi, kısa kollu elbise ile ve başları açık dolaşmaları

günahtır. Görülüyor ki kaideler arasındaki çatışma, uzaklaştırılması kabil olmayacak kadar birbirine zıttır. İşte; kafası müsbit çalışmayan dine bağlı kimselerin iki ayrı düzeni ayarlayan bu birbirinden tamamen farklı kaidelerden eskiyi tatbik kalkışmaları devrimcilerin ise yeniye kuruma çabası Gericilik - ilericilik mücadelesini doğurmak tadır. Yurdumuzda günün konusu olan bu eski yeni çatışmalarına diğer göksel kitapların hüküm sürdüğü memleketlerde aynı şekilde rastlamak mümkün değildir. Çünkü o kitaplarda yalnız Tanrı ile fert arasındaki mânevî bağlar düzenlenmiş olup mevcut düzenle çatışacak kaideler yoktur.

Amerika Başkanının neden kılıseye çekinmeden gidebileceğini anlamak her halde şimdi daha kolay olur.

Mazhar ERNALBANT
(Avukat - İzmir)

Batılılaşma

İ.E.T.T. İdaresinin elektrik hesabı pusulalarının elektronik beyinlerle düzenlendiğini görüyorum. Bu konuda usa bir takım sorular takılıyor: İşin iktisadî yönü: Türkiye gibi yaşama düzeyinin, düşük olduğu bir ülkede, elektronik beyin yerine memur kullanmak daha ucuz olmaz mı?

İşin toplumsal yönü: Türkiye gibi işsizliğin - açık, ya da gizli - yaygın olduğu bir ülkede, elektronik beyin kullanmak

kokusuz, gürültüsüz ve temiz bir iş olsa bile, bir takım insanlıklara eklemek parasını çıkartabilecekleri iş yerleri sağlamak daha doğru olmaz mı?

Giderek, Türkiye'de kalkınma çalışmalarında tutulan yol eleştirilebilir. Türkiye'nin karayolları Amerikadan getirilen bir takım cıvılcı bicilli, egzotik ve turuncu makinelerle mi yapılmalıydı, yoksa Amerikadan alınan yardım paraları bir takım yoksul, kazma - kürekli köylü vatandaşlarımıza soğan - ekmeke parası olarak mı verilmeliydi? Ama öyle sanıyorum ki mühendislerimizin kafası böyle şeyleri düşünebilecek türden değildir. Teknik Üniversite ve okullardaki hocalar çok «Batılıdır». Her şey en son model makinelerle yapılmalı. Onların da batılılaşması böyle oluyor işte...

Sina AKŞİN

Çağrı

YÖN'ün devamlı okuyucusuyum, tahmin ediyorum ki benim gibi binlerce kişi de aynı duygu ile okuyor.

Ben okurken köylü vatandaşlar etrafıma sarılıp beni dinliyorlar. Bu dinleyenlerin gayreti ile köyde bir okuma odası açıldı. Okuma odamızda tek bir kitap yok.

Okuyucu arkadaşlardan bir ricamız var. Ellerinde bulunan okunmuş, kenar köşeye atılmış kitapları göndererek bir köyün aydınlanması için ufak bir yardımlarını esirgemezler herhalde.

Kitap gönderen ve gönderilmeyen okuyuculara çok çok teşekkür ederiz.

Hasan ŞİŞMANLAR
(Durabeyler köyü Yd. Şb. Öğretmeni - Dursunbey)

Fayda ne zarardan başka?

Motorla geldik İznik'ten köye. İmtiyazlı muamele yapılan devirlerde olacak. Halktan ses yükseliyordu, şeker, pirinç, basma, gaz, tuz diye iki malûl ot diye koydular heybelerini yaşlı köylü - mün yanına. Kardeşini oğlunu onların Malûl unvanını alâklarını çekimede yitirmiş ihtiyar onlara baktı baktı, bir de göyle heybenin içinden basma - topuna parmağını dürttü. Zaten gibi çıkar

lanıp tekrar kabaran o al işlemeli beybeye. Kafasını salladı salladı. Yiyin ağalar yiyin deyip (hattarında kaldığına göre) Bir şair gibi şöyle devam etti:

Emeği kimin bilmezsiniz
Benim kadar vergi vermezsiniz
Fakir cenazesine gelmezsiniz
Bir hayra el olup ermezsiniz
Fayda ne zarardan başka.

İşte böyle içten gelen yankılarını söylemekle ferahlanmış olan rahmetli köylünün iç sıkıntısı gibi beni de etkileyen bir huzursuzluk olacak ki, Gezdiğim yerde, yataakta, işimin başında yiyin ağalar yiyin deyip duruyorum. 24 köylüm savcılığa verildi vergi borcu için. 30 u aşkın icra muamelesi gördü. Tarım Kredi Kooperatifi borcu için. E vet daha pekçok bunlara benziyenler. İçim burku luyor, gözlerim yaşıyor, elimden gelen hiç. Sadece hiç ve boyun bükme. Gazeteyi alıyorum elimde. Bu tiksintiler üzerine bir yenisi daha. Cumhurbaşkanı kanı vetosunu kullandı. Mahiyeti 10 ve 11. devre milletvekillerinin hazine ye ve Ziraat Bankasına olan borçları faizsiz masrafsız taksitle bağlanmış. Allah Allah! Osmanlı Mebusan Meclisi geri mi geldi yoksa? Yok demokrisi var, Millet Meclisi var, Senato varmış. Varmış da peki bunlardan bu kanun nasıl geçmiş. Sözde bu okumalar topluluğu bu cazip kanun teklifini okuması ve incelemişlerdir de. Ve sonra bütün parmaklar da kalkmış ki Sayın Cumhurbaşkanı kanununu sunuluyor. Borçlulara bir diyeceğimiz yok ama, diğer kabullenmelerin mânâsını anlıyamadık. Herhalde geleceklerini garantiye almak istiyorlar.

Yok temiz kalpli Devlet Başkanım, Sevgili Paşam siz ne kadar veto etmeniz, insan hak ve hürriyetlerinden, Yurt kalkınmasından, hukuk devletinden ne kadar bahsetmeniz (vicdani kanaatiniz vallahi) ileriye bir adım dahi atılacağından emin olamıyoruz. Çünkü tek el saklamaz.

Fevzi KAVUK
(Müşküre Köyü Muhtarı - İznik)

Dünyaca Maruf

CHIRANA

fibbi ve dişçi cihazları ile çeşitli Rontgenlerini sayın doktor, diş tabibi ve hastanelere ehemmiyetle tavsiye ederiz

- ★ EN ÜSTÜN KALITE,
- ★ RAKİPSİZ FİYAT
- ★ TEDİYEDE KOLAYLIK

Yalnız **CHIRANA** mamüllerindedir

CHIRANA Bakım Servisi daima emrinizdedir

BOL YEDEK PARÇA

YÖN - 66

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

(Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.)

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu, Mümtaz Soysal, Doğan Avcıoğlu

İmtiyaz sahibi ve mesul müdür: DOĞAN AVCIOĞLU

İDAREHANE: ZIYA GÜKALP CADDESİ
28/1 Yenışehir - ANKARA
Telefon: 17 59 83 ★ İstanbul Bürosu: Mollafeneri
Sokağı: 32 Çağaloğlu, Posta kutusu 312 - İstanbul, Tel: 22 95 78 ★ Dizişip basıldığı yer:
VATAN Gazetecilik ve Matbaacılık T.A.Ş. - İSTANBUL

ABONE Yıllığı: (57 sayı) 50 T.L. altı aylığı:
(26 sayı) 28 T.L., üç aylık (13 sayı)
1963 12.50 T.L.'dir, yılı için özel indirimli
abone tarifesi: Yıllık 40 TL., altı aylık 28 TL.,
Üç aylık 18 T.L. dir Yurt dışı abonelerinde posta
Boretli tutarında ilâve yapılır.

İLÂN: Bahar sülûnda santimetresi 25 T.L. dir.
1, 3, 4, 5 ve orta sayfaları ilân kabul
edilmez. Renkli ilânlar özel tarifeye ve pazarlığı
tâbidir. Devamlı çıkacak ilânlar için özel anlaş
malar yapılır. İlanlardan dolayı hiç bir mes'uliyet
kabul olunmaz.

BAKIŞ

MERHABA HUZUR!...

Hasret

Son olaylar, Türkiye'nin huzuru- nu af hikâyelerinden ibaret sa- nanlar için iyi bir ders olmuş . tur. 27 Mayıs öncesinin baş sorumlu- larından biri toplum içine döner dön- mez, huzursuzluk, ortadan kalkmak göyle dursun daha çok arttı. Bütün mesele, biri şimdiki Başbakan, biri de eski cumhurbaşkanı olan iki yaşlı in- sanı ilgilendirseydi, bunun çözüm yol- larını bulmak kolaylaşır: Başbakan, yavaş yavaş istim salıverme, tedrici yollardan toplunda gevşeklik yaratma ve bu arada eski siyasi hasımlarına atı fetlerde bulunup büyüklük kazanma politikasının sakatlığını anlar, tutumu- nu değiştirirdi; eski cumhurbaşkanı da, olayların kardiyogramına bakıp «Sağlamdır» gerekçesiyle hücreye gön- derilerek mesele kapanıverirdi. Ama, son olayların kazandığı anlam, mesele- ler üzerine daha büyük bir ciddilikle eğilmeyi ve bunlardan Türkiye'nin ya- kın geleceği için dersler çıkarmayı ze- rektirecek kadar aşikârdır.

Türkiye'de «Eski devir hasreti»nin her zamankinden daha fazla olduğu günlerdir. Bu hasret, çok çeşitli çev- relerden gelmekte, çok değişik anlamlar taşımaktadır. Bir defa, vurguncu- ların, enflasyon zenginlerinin, dolandı- rıcı müteahhitlerin hasreti var: Har- vurup harman savurma günleri bir ge- ri gelse, şimdiki «özel teşebbüs modası»- nın da yardımıyla milyonlar vurmak öyle kolaylaşacak, bütün Türkiye öyle verimli bir çiftlik hâline gelecektir ki.. Ama, asıl tehlikeli olan bu hasretin kendisi değil, ona erişmek için başvu- rulan metoddur; çünkü, nihayet, bu- gün de, aynı kolay kazanç yollarının, resmî bir şekilde, kotalar, vergi indiri- mleri, kredi kolaylıkları yoluyla ge- niş ölçüde sağlandığını söylemek müm- kün Vurguncuların istedikleri derece farkından ibaret olabilir: Daha çok, daha rahat, daha çabuk vurmak iste- mekte, bunun çaresini de eski başbo- zukluğun geri dönüşünde görmekte- dirler. Asıl tehlike, sokaktaki adamı da bu iğrenç amaçlarına ortak etme- lerindedir.

Halkın

Unutmadığı

«Eski devir hasreti»nin bir başka anlamı üzerinde çok daha dikkatle ve derinlemesine durmalıdır. Kütleler, genel oy denemesinin ilk yıllarındaki tadı unutmamışlardır. Düşünün, öyle bir halk ki, yıllarca kendisine tepeden bakılmış, anlamadığı olaylara itilmiş, uzun süreli menfaatleriyle bağlantısını bir türlü kuramadığı şeyler kendisine zorla yaptırılmış, zaman zaman şehir- lerden, başkentlerden gelen kolalı ya- kalı, kravatlı insanlardan hikmetine a- kıl erdiremediği nutuklar dinlemiş.. İşte, bu halk, birgün, tahta sandığa at- tığı bir kâğıt parçasıyla işbaşına getir- diği adamlar sayesinde, ilk defa olarak kaderine hükmedebildiğini, onu biraz değiştirmek imkânına kavuştuğunu görmüştür. Artık, o sihirli kâğıt dola- yısıyla, geçekondü mahallesine elek- trik geldiğini, köye dağdan su indiğini, pancarın para etmeğe başladığını, yr- kumağa yüztutan minarenin onarıldı- ğını, kaymakam beyin köye daha sık uğramağa başladığını bilmektedir. Ama, birşeyden haberi yoktur: Ken- disine yeryüzünün bu ufak ve tabii nimetlerini sağlayanlar, ilgisizliğinin ve bilgisizliğinin erişemediği çevreler- de çok daha büyük işler çevirmekte, köyde ağır dönen çarklar, siyasi parti bünyelerinin acıip dişlileri sayesinde,

— HEY GİDİ DÜNYA HEEY!..

büyük kentlerdeki menfaat çarklarını çok daha hızlı döndürmektedir. Sokak- taki adam için ilk bakışta önemli olan, kendisiyle başkaları arasındaki nisbet- ler değil, kendi payındaki mutlak art- madır: Madem ki, artık durum eski- sinden daha iyidir, o hâlde, bunu sağ- layanlara şükran borçlu olacaktır. Bir- biri ardına gelen seçimler boyunca, bu şükran, sisteme karşı değil, insanlara karşı olmuştur; daha doğrusu, sistemle insanlar arasında yakın bir bağlantı kurulmuştur. Mahallede elektrik, köye su geldiyse, bu, sokaktaki adamın gö- zünde, sistem sayesinde değil, Bayar, Menderes ve şürekâsı sayesinde ger- çekleşmiştir. İşin kötüsü, olayların ge- ridi de, kişilerle sistem arasındaki bağ- lantının çözülmesine ve dişliler arasın- daki dönüş farkının iyice belirmesine imkân vermeden kopuvermiştir. 27 Mayıs, kütle eğitimi bakımından za- mansız çalan bir zildir: Ders yarıda kalmış, meseleler ve çözümler kafa- lara «tak» dememiştir. Kentlinin hür- riyet endişesiyle, köylünün nimet en- dîsesi bir noktada çatışmıştır. 27 Mayıs öncesinin suçluları yargılandığı

zaman, onlara uzanan parmaklarda «a- dece kentlinin, üniversite profesörü»- nün, hukukçunun ithamları görülmüş- tür. Kimse çıkıp da, demokrasi adı al- tında çevrilen büyük dolap, çarkların çaplarını ve dönüş hızlarını göstererek, bütün çevrelerdeki suçluları ortaya çı- kararak, politikacıyla vurguncu, parti başkanıyla dolandırıcı arasındaki bağ- lantıları kurarak, kütlelerin gözü önü- ne serememiştir. Sistemin değil, kö- pekleriyle, metresleriyle, cimbızlarıy- la, insanların muhakemesi yapılmış- tir. Halk, kendisine elektriği, suyu ge- tirdiklerini sandığı insanlara bütün bunları «helâl» edivermiştir ve bu in- sanlar, hukukî anlamlarını pek iyi kav- ramadığı gerekçelerle mahkûm olunca, onlara acımağa başlamıştır.

Halktan kopanlar

Kütleler, 1960 - 1960 denemesinin

perde gerisi hakkında yanılmış olsa bi- le, 27 Mayıs'tanberi gerçekten halkçı bir politikayla kütlelere inmek, onların temel dileklerini anlamağa çalışmak ve devlet kuvvetinin her kullanılışın- da halk lehine, kütleler lehine birşey- ler yapmak mümkündür. Ama, bu tam anlamıyla böyle mi olmuştur? Önce, yine o eski yukarıdan aşağıya bakın, halka inmeden halk için birşeyler yap- mağa çalışan zihniyet belirmiş, kütle- ler, okumaların, kravatlıların geri dö- nüşünü sezip ürkmüştür. Arkadan da, ne kütleyle, ne de vurgunculara yarana- bilen politika gelmiştir. Büyük men- faat çevrelerini kızdırmamak için kal- kınmanın, plânın yükü kütlelerin sırtı- na bindirilmiştir. Şimdi ne vurguncu çevreler memnundur, ne de kütleler. Asıl kötüsü, vurguncu çevreler, halkta, dersin yarıda keşilmesi yüzünden hâlâ canlı kalan eski devir hasretini ustaca kullanmağa çalışmakta, kendilerini yağ- bal devrinin çeşme bağlarını yaklaştı- racak her hareketi sinsi desteklemek tedirler. 23 Mart günü Bayar'ın tanta- nalı Ankara Dönüşü sırasında görülen özel otomobil bolluğu kimsenin gözün- den kaçmamıştır:

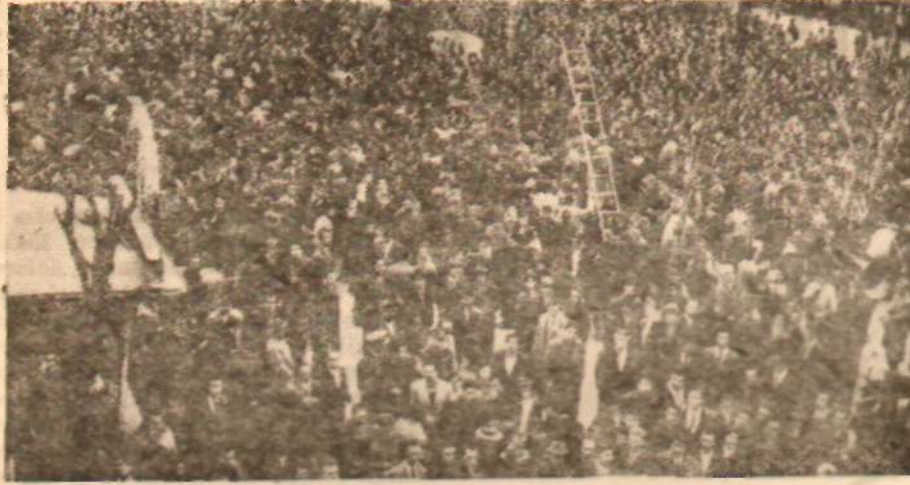
«Kimler vardı dün Kayseri'den be- ri gelen otomobillerin içinde? Ankara'nın varoşlarında karşılayanlar, Güven evlerinin arkasında Rus sefarethanesi- nin aşağısındaki evin önünde bağuran- lar, evlerin tepesini yalayıp geçen jet- lere yuh çekenler, dar ağacından kur- tulma, müebbet hapis mahkûmu ada- ma yaşa yaşa diye yırtınanlar arasında kimler vardı?... 27 Mayıs'a kadar her mahallede milyoner olanlar, mensup ol- dukları partinin çığırtkanlığını yaptık- ları için tahsis malı kamyonları alıp sa- tanlar, belediyelere verilen tevzi malla- rını karaborsaya sürenler, hakları olma- dığı halde nimetlere konanlar, 27 Ma- yıstan sonra gayrimeşrû servetlerini kurtarabilmek için servetlerini karıla- rının üzerine aktarıp sonra boşanarak özbeöz karlarıyla metres hayatı yaşa- yanlar... Hep bunlar hep bu milletin kanını emen sülükler. Dünyâ hareket- leriyle Anayasayı bir kere daha apaçık ihlâl ettiler.»

Bu satırlar, Cumhuriyet Halk Par- tisi organı ULUS gazetesinin 24 Mart tarihli sayısından alınma. Olaylar, Tür- kiye'deki asıl sinsi tehlikenin nereden geldiğini Sayın İnönü'ye en yakın bu- lunan çevrelere bile açıkça göstermiş- tir artık. Halkçı politika güdülmese, iktisadi hayatta, sosyal tedbirlerde ve eğitimde gerçekten halkın yararına o- lan işler yapılmazsa ve en tehlikelisi, davranışlar mali ve iktisadi nüfuz çev- relerinin sultanı altına sokulursa, kü- tlelerin kimlere kaptırılacağı, demagog- lar saltanatının nerelere kadar vara- cağı iyice belli olmuştur. Nüfuzlu çev- relerde bugünkü tutumu, plân politi- kasını benimser gibi görünenler, de es- ki cennet kapıları aralanır aralanmaz, geçici ortaklarını bırakıp menfaat ker- vanına katılmaktadırlar. Sayın İnönü, dayanmak istediği siyasi ve iktisadi kuvvetlerin gerçek sadakat dereceleri üzerinde tekrar düşünmeli, halktan ya- na olanlardan ve kütlelerden daha sağ- lam müttefik bulamıyacağını hatırlama- lıdır.

Mümtaz Soysal

NEREYE GİDİYORUZ?

Zinde kuvvetler, ortaya çıkan son

Ankara'daki yürüyüşten görünüş
«27 Mayıs tasallut edilemez»

Hayatının son kozunu oynayan Bayar, karşı ihtilâl kuvvetlerini liderliği altında toplamaya davası peşinde. İhtiyar komiteci, Mehmetçik istismarına cür'et edecek kadar kinli ve azimli. İnönü, «Bırakınız yapsın, bırakınız geçsin» politikasını iflâstan kurtarma çabasıyla yarım tedbirler peşinde. Hükûmetteki Y.T.P., Bayar ve İnönü arasında şaşkın. Zinde kuvvetler ise sabırsız ve öfkeli....

«apucu büyük sahnede

Kalbinden ve böbreklerinden hapisane havasına tahammül edemeyecek kadar ağır hasta olduğu gerek çesiyle, bir sağlık kurulu ve koskoca bir Adil Tıp raporu ile altı ay için geçici olarak «meşruten» tahliye edilen Bayar, Ankarada kaldığı yeğenin evinde AP ile yarışa girmiş olan YTP Genel İdare Kurulu temsilciler heyeti üyelerine, «Nureddin Ertürk, Osman Habıbaoğlu ve Sadık Perincek ki bunların birincisi YTP Genel Sekreteri, ikincisi Senato Grubu Başkan vekili, üçüncüsü Millet Meclisi Grubu Başkan vekilidir—, kendisini ve bir devri mahkûm etmiş olan Yüksek Adalet Divanı için pervasızca en ağır sözleri sarfediyordu Bayar, «Gözümün önünde yalancı şahitler...» diye devam ediyordu ki, oturlan salona Yüksel Menderes, avukatları Cihan Cemal Feray ve Talât Asal girdiler. Bayar Yüksel Menderes ayakta karşıladı ve Yükseli yanaklarından öptü. Hemen oturduğu koltukta yanında yer gösterdi. Gözleri sulanmıştı. Avukatlardan Orhan Cemal Feray'a dönerek ve Menderesi kast ederek,

«... Büyük şehidimizin gerek sağlığında, gerek vefatında esirgemediğimiz ailesine karşı gösterdiğiniz büyük alâka için size müteşekkirim» dedi.

Düşük Bayarın söyledikleri, en ağır şekilde suçtu. Bir insanın müebbed hapse mahkûm olması ise, işlediği bir başka suçtan dolayı yeniden yargılanmasını, yeniden mahkûm olmasını önlemiyordu. Önlemiyordu ama, Adalet organları bu sarıh tecavüz, bu sarıh tahrik karşısında dahi susuyorlardı. Ancak Başkan Salim Başol, «şen'i senin» diyerek, Bayara layık olduğu cevabı verdi.

Bayarın sözleri kendilerine nakledildiğinde, Türkiye'nin akli başında hemen bütün hukukçuları bir tek kanaat ifade edi-

yorlardı: «Olmaz, bir mahkûm bu şekilde konuşamaz. Bu bir yeni suç işlemektir. Tevkifi ve mahkemeye sevki gerekir.» Profesör Hüseyin Naili Kubalı böyle diyordu. Doçent Muammer Aksoy böyle diyordu. Doçent Aksoy konu için, «Bir mahkûm bunu hapisane içinde söylese, derhâl inzibatî tedbir alınır. Hücrede değilse hücreye sokulur, hakkında takibat açılır. Sağlık durumu bu vaziyette bir mazeret değildir. Hükümlü yeni bir suçun sanığı ise tevkiif edilir, yargılanması mevkufen yapılır.»

dedi. Adalet Bakanı ise, «Bayarla ilgili olaylar böyle giderse, tedbir alınacak» buyurdu. Bayarın sağlığı hakkında rapor veren Kayserili Prof. Hamdi Aktan ise, «Biz müstakil rapor vermedik. Cezaevinde tansiyonu 19'du» diyordu!

Korkunç istismar

Kayseri cezaevinden, sağlık kurulları raporları ile çıkarılan Bayarın, sekiz saatlik tantanalı bir otomobil yolculuğu yap-

ması, Vatan sathında bir mitin havası yaratması, yollara düşürülmüş kalabalıklara karşı gövde gösterilerine girişmesi, pek tabii ki bir takım zinde kuvvetleri çileden çıkaracaktı.

Hemen herkes aynı şeyi düşünüyordu: Ölüm halinde hasta olan insan bu muydu? Tevekkeli bizzat Bayar hastalık raporu Adli Tıbbı gitmeden önce, «biz adli tıbbın uydurma raporlar verdiğini çok gördük» dememişti!

Kayseri Ankara arasında sekiz durak yapan, önünde kurbanlar kesilen müebbed hapis hükümlüsü Bayarın tezahüratçılarının en korkunç tertibatı Ankaraya giriş sırasında ortaya çıktı.

Geçmiş vurgun devrinin en güzel örneğini veren ve 700 özel otomobille takip edilen müebbed hükümlü, Ankaraya girişinde, Milli Savunma Bakanlığı önünde 2-3 bin kişilik bir yeni kalabalık tarafından durduruldu. Bir anda otomobilinin etrafını alanlar Bayara, «ya ya ya, şa şa şa, Bayar Bayar çok yaşa» şeklinde gösteri yapmaya baş-

ladılar. Ne var ki, bu biraz fazlaca sevgi gösterisi, kalbinden hasta olduğu ileri sürülen hükümlünün arabasının içini nefes almaz hale getirdi. Bunun üzerine olayı seyretmekte olan bazı mehmetçikler, kalabalığı dağıtmak ve otomobile yol açılması için yardıma çağrıldılar. Yeraltı faaliyetlerinde büyük başarı gösteren bazı askerlerin zaten öteden beri hunharca ve hınzırca bir slogan vardı. «Ordu, ordu, iyi am: onların ordusu varsa bizim de mehmetçiklerimiz var. Bu mehmetçikler zamanı geldiğinde emir dinlemeyeceklerdir. Biz destekleyeceğiz.» Bu slogan orada, Bayarın karşılığı sırasında fotoğraflarla tesbit edilen bazı göz yaşartıcı sahnelerle tescil edilmek istendi. Gün görmüş eski bir Cumhuriyet başkanı olarak, mehmetçiklerin işe karıştırılmasına mani olması gereken Bayar ise bu propagandanın işlenmesi için, kundakçılık yapmayı daha uygun buldu. Otomobile yol açan saf Anadolu çocuklarını yanına alıp onlarla öpüşürken resimler çekti. Onların üç beş tanesinin evine kadar kendisini takip etmesini sağladı. Evinde de gene poz poz resimler çekti. Memnundu, mütebessimdi. Basın istediği oyunun içine girmişti. Yer altı kundakçıların silâhi kuvvetleniyordu.

Mehmetçik istismarına girişildiği anlarda, Yüksek Askerî Şûra, bir tebliğin son hazırlıklarını yapıyordu. Genel Kurmay Başkanı, İkinci Başkanı, Kuvvet Komutanları, Ordu Komutanları ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterinin ka-

Bayar ve İnönü
Bir devrin iflâsı

tıldığı Şûranın üyeleri, o sırada hemen ayaklarının dibinden bir konvoyla geçen Bayarın hareketlerini peşerenden izliyorlardı. Bayar daha evine varmadan, Şûranın bir tebliği gazete bürolarına ve Ankara Radyosuna ulaştı.

Bildiri, 27 Mayıs ruhunun zedelenmek istendiği, Millî birlik ve beraberliği yıkıcı bazı hareketler olduğu tesbit edildiği, bu bakımdan Millî Güvenlik Kurulunun olağanüstü bir toplantıya çağırılması gerektiği belirtiliyordu. Son derece askerce ve ciddi bir ifade ile kaleme alınmış olan bildiri, gazete bürolarına geldiğinde bir bomba gibi patladı. Bayar tahliye edildi diye bayram yapanlar ise kısa bir an dut yemiş bülbüllere döndüler. Kayseride sarıkh, Hamid devrinden kalma sırmalı «İmîyye» üniforması giymiş Kirazoğlunun babasının sakalından öperek resim çektirip din istismarı yapan, Ankarada ise Mehmetçiklerden medet uman eski komiteci ise, hayatının oyununa devam etti. İşte tam bu sırada, nereden ve kimsen emir aldığı bilinmeyen, öfkeli iki jet uçaklı Ankara semalarında görüldü. Bayar tezahüratçıları, kulakları sağır eden jet sesleri karşısında şaşırıyorlardı. Ama şaşkınlık kısa sürdü. İşte dokuz mehmetçik Bayarın peşindeydi. Daha ne isterlerdi. Bayarın Kayseriden beri bir minübüsle takip eden ve durup durup tezahürat yapan Kırıkkale AP teşkilâtından onüç kişi, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı camlârından bakan subaylara, üzerlerinden alçak irtifada geçen jetlere karşı yumruklarını sallayarak ağza alınmaz küfürler sa-vurdular.

Tezahüratçılar alabildiğine başı boş bırakılmıştı, kedinin olmadığı köydeki fareler gibi sağa sola da saldırıyorlardı. Bir avukatın evi taşlandı, camdan bakan Amerikalı bir aileye küfürler savruldu. Nihayet Bayar omuzlar üstünde Meneviş sokaktaki eve bırakıldı.

Bayar o geceyi Ankarada el öpmeler, öpülmeler, ağlaşmalar arasında geçirdi. Ertesi sabah ise ziyaretler başladı.

Bayarın Ankaraya girdiği saatlerde bir gençlik grubu ise Anıtkabirde Atatürkün ve devrim şehitlerinin mezarlarını ziyaret etti. Oralara konan çelenklerde, «28 Nisan günündeki kadar heyecanlıyız, gerekirse yanınıza gelmekte tereddüt etmiyeceğiz» deniyordu.

olaylar karsısında sabırsız ve öfkeli

İstanbul'da gençlik yürüyüşü
«100 bin Turban...»

Bayar hücreye!

Müebbed hapis hükümlüsü, vatan hiyaneti suçu işlemiş Bayar, Pazar gününü evinde gene ziyaretler kabul etmekle geçirdi. Anıt Kabire gitme programını değiştirmek zorunda kalmıştı! Ama tahrik ve tahkirlere evinde devam etmekten de geri kalmadı.

Bayarın Ankarada gecelediği ilk gün ise Yüksek Askerî Şûra toplantısından çıkan Genel Kurmay Başkanı doğrudan nezele olduğu gerekçesi ile üç gün-

dür sokağa çıkmayan İnönü'nün evinin yolunu tuttu. Hükümet Başkanına, Komutanların hassasiyetini bildirdi. Bayar ya derhâl geri gönderilir hücreye konulurdu, ya da gereken tedbirler alınır. Bayar ve etrafındaki tahrikçilerin davranışından doğacak hâdiselerin sorumlusu, doğrudan doğruya Hükümet ve başkanıydı.

Nezleli Başbakan, Genel Kurmay Başkanına, olup bitenlere fazla önem verilmemesini bütün bu tahriklerin birkaç gün içinde bir sabun gibi söneceğini

söyledi. Ama Sunay Millî Güvenlik Kurulunun toplanması yolundaki Askerî Şûra kararında ısrarlıydı. Durumu arzetti.

Ertesi sabah ise, Bayarla yavaş yavaş resim çektiren askerler, orduya küfreden AP liler hakkında tahkikat açıldı. Bir gece önce geç vakit İçişleri Bakanlığı, Bayara yapılan törene bir parti mitingi havası verenler hakkında takibat yapılacağını bildiren bir bildiri yayınlamıştı. Ertesi gün toplanan AP Genel İdare Kurulu ise istadları Bayardan cesaret alarak Yüksek Askerî Şûra tebliği hakkında oldukça sert bir cevap verdiler. Ordu siyasete karıştırılmak isteniyordu! Bu tebliğin yayımlandığı saatlerde ise AP Genel Merkezi önüne gelen ve «katillere ölüm, pilâvcular, uşaklar, köpekler» diye bağırarak binlerce genç karşı ise bu salon kabadayılarını gene ordu birliklerinden canlarının korunması için yardım istiyorlardı!

Pazar günü yağmurlu bir havaya rağmen, hiç bir set dinlemeyen binlerce üniversite öğrencisi Zafer meydanında toplanıyor, «olur mu» olur mu, katillere af olur mu» diye bağırıyorlardı.

Yüksek Askerî Şûranın tebliğinden sonra birden bire koyu bir ordu taraftarı kesilen Ulus gazetesi de en azından karşı cephe gazeteleri kadar suursuz, gençlerin bu mitinginde, «İsmet Paşa çok yaşa» diye bağırıldığını yazıyordu! Oysa gençlik yaşa diye bağırıyor, ama sadece ve sadece «ordu ordu çok yaşa» diye bağırıyor, ardından «katillere af olur mu, seh-paya» diye bağırıyor.

Zafer meydanında sicim gibi bir yağmur altında Kavaklıdereye, Bayarın kaldığı eve doğru yürüyen gençler, bir ara AP Genel Merkezinin yeni taşındığı binanın üst balkonunda «Fatih» pozlarında gezinen AP yöneticilerini görünce birden oraya sarıldılar. Taşlar, «yuh, alçaklar, kuyruklu katiller, pilâvcular» sesleri ortalığı kapladı. Polis tecavüzleri önlemeye muktedir olamayınca, AP liler, o birer önce Askerî Şûraya iç politikaya karışmakla suçlandırılan tebliğin altına imza atanlar bu kere Merkez Kumandanlığından canlarının kurtarılması için yardım istedi. Nitekim yardım geldi, subayların komutasındaki erler barikat kurdular ve balkon kabadayılarını yüzlerine tükürmekten kurtuldular. Gençler daha sonra büyük gruplar halinde Bayarın kaldığı eve gittiler. Bura sı da askeri bir kordonla çevrilmişti. Yuhlar çekildi 28 Nisanın sorumlusuna, tenkil şampiyonuna eski günler hatırlatıldı.

Akşam, taşlı sopalı ve bıçaklı bindirilmiş AP kabadayılar ile takviye edilmiş militanlarla üniversite gençleri arasında kıyasıya bir dövüş oldu. O sırada gençler sayısız hayli azdılar. Atılan taşlar sonunda iki öğrenci, iki de polis yaralandı. AP liler «bakın nasıl perişan ettik» diye gerindiler. Oysa, af çıksın huzur gelir diyenler, huzurun nasıl geldiğini bütün Ankaraya ve dolayısı ile bütün Türkiye'ye gösterdiler. Sadece bir tek kindar adamın dahi garlı olarak tahliyesi, herşeyi alt üst etmişti. Zinde kuvvetler kayıyordu ve AP tahrikleri ile kardeş kardeşe düşürülüyordu.

Huzur değil huzursuzluk gelmişti. Bu huzursuzluğun daha da gelişmesini beklemek için ise elde yeteri kadar delil vardı.

Öfke yayılıyor...

Zinde kuvvetlerin öfkesi Pazartesi de devam etti. Ve nümayişlere İstanbul'da da başlandı.

Ankara'da çay, ekmeç ve çuval çuval sopa ile savaş hazırlığını iç mal eden AP Genel Merkezi kaba dayıları, yürüyüşe geçen gençlere karşı tezahürata girişince sıkı muhafaza altında olan AP merkezinin önünde büyük bir birikme oldu. Ellerinde kalın sopalarla kavgaya hazırlanan parti kabada yıları, subaylar tarafından zorla içeri sokuldular. Bu arada bir piyade yarbayı, AP merkezinin tahriklerine dayanamıyarak «Alçaklar» diye bağırarak üzerlerine yürüdü. AP Merkezi, 28. Tümen Kurmay Başkanının gayretiyle korunabildi. Gençler, subayların AP Genel Merkezinde silah araması yapılacağını bildirmeleri üzerine onların isteklerine uyarak yürüyüşe devam ettiler. Bu arada, Parti den çıkan Senatör Celâl Ertuğ ile Genel Başkan Vekili Süleyman Demirel'in yüzüne genç subaylar tükürdüler.

Yürüyüşe devam eden gençler, Bayarın istismarına âlet olan bazı gazeteler önünde hislerini ifsade ettiler. Bu arada bazı taşkın hıklar da oldu.

Aynı anlarda İstanbul'da da Üniversitemizin bahçesinde toplanan ve yürüyüşe geçen gençlik, 27 Mayısın aziz şehidi Turhan Emek sızın hatırasını anarak «100 bin Turhan geliyor» diye bağırışlar ve Atatürk ilkelere bağlılıklarını tekrarlayarak kendi eserleri olan 27 Mayısın ayaklar altına alınmasına müsaade etmeyeceklerini bildirmişlerdir.

Teknik Üniversite öğrencilerinin de katılımıyla büyüyen gençlik topluluğu, Yeni İstanbul gazetesi önünde durmuş ve bayrak çekmemekte ısrar editmesi üzerine, büyüyen öfkeyle binayı taşlamışlardır.

İstanbul yürüyüşü, Harbiye kadar devam etmiş ve buraca gençliğin orduya güveni belirtilen ten sonra dağılmıştır.

Tahrikler devam ettiğine rağmen, bu yürüyüşlerin bir süre daha ve hem de şiddetle tekrarlanması tabiidir.

İnönü ne diyor?

Pazartesi günü Millet Meclisinde AP Milletvekili Ahmet Topaçoğlu, olaylardan hükümeti mesul tutarak AP grubunun Meclisi terkedeceğini açıklamış ve AP milletvekilleri bu konuşmadan sonra Meclisi terketmiştir. AP Grubu, Genel Merkezi taşıyan suçlular hakkında takibata geçilinceye kadar Meclis dışında kalmaya kararlıdır. Bazı AP liler de bu süre zarfında yurdun her yerinde mitingler yapıp mücadele eden sokakta sürdürülmesine taraftar olduklarını söylemektedirler.

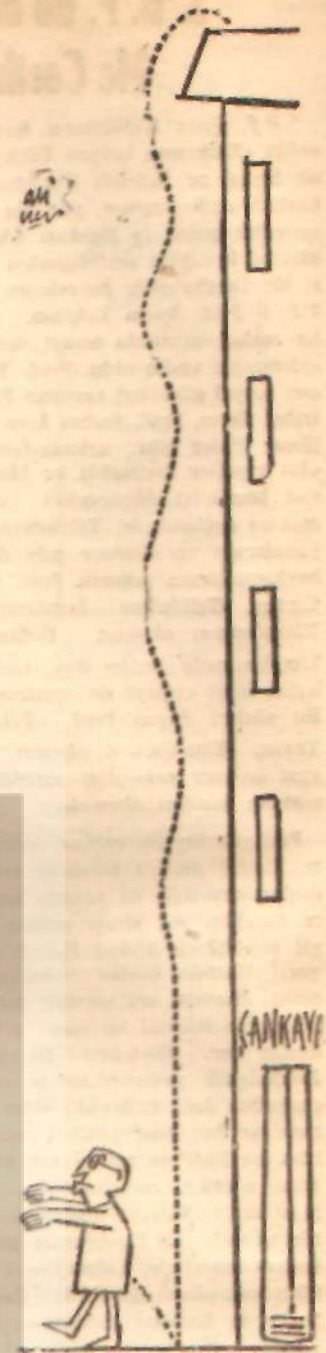
AP Milletvekilleri Meclisten çıktıktan sonra konuşan Başbakan İnönü «AP liler arzı buyurduları kadar dışarıda kalabilirler» dediği sonra, olayların başlıca sebebinin hükümü Bayarın dişi istismarı ve Mehmetçik istismarı suretiyle yapıldığı tahrikler olduğunu açıklamıştır. İnönü, Bayarın sözleri üzerinde de durmuş ve Yassıda Mahkemesi hakkındaki bu ağır suçun, hükümet önleyemez düşüncesiyle işlendiğini söylemiştir.

İnönü, hükümetin bu buhranları önleyeceği ümidinde olduğunu iki saat süren konuşmasında sık sık tekrarlamıştır.

YÖN baskıya geçtiği sırada nümayişler devam ediyor ve millî Güvenlik konseyi toplantı halinde bulunuyordu.

Nereye gidiyoruz

Daralacironun şiddeti tasmi-

UYUR GEZER

miyle hapisneden çıkan bir kindar adam, vatan sathındaki hayayı bir anda elektrikleştirmiş ve bir karşı ihtilâl lideri pozunda ortaya çıkmıştır. Kindar komiteci, CHP dışındaki partileri topluyarak, 27 Mayıs karşı bütün kuvvetleri liderliği altında toplamaya azimli gözükmektedir. Gümüşpala değilse de, hayatının son kozunu oynayan Bayar, kelleyi koltuğa almıştır. Görüş açısı oy ticaretinden öteye gitmeyen bazı YTP liderleri de, AP tarafından tasfiye edilmemek için, bu tehlikeli oyuna rahatlıkla ayak uydurmaktadır. Yani karşı ihtilâl, Hükümette de temsil edilmektedir!

Buna karşılık İnönü ise, «Bırakın yapsın, bırakın geçsin» politikasını uygulamaktadır. İnönüye göre, üstüne gidilmezse, vatan sathında âni yükselen ateş, kısa bir zamanda söner ve işler normale döner. Fakat bu iyimser iddia bu sefer de doğru çıksa bile, netice değişmeyecektir. 27 Mayıs karşı kuvvetlerin seçimi şansı yüksektir ve intikamcı gidiş, Bayarın şahsında liderini bulmuştur. Bu sebeple, İnönü politikası yakın veya uzak bir iflâsa mahkûm görünmektedir.

İnönü politikasının iflâsı için 1965'i bekliyecek sabra sahip gözükmez, zinde kuvvetler ise huzursuzdur. Kindar komitecinin tahrikleriyle alevlenen karşı ihtilâl gösterileri karşın da, İnönünün bile zinde kuvvetleri yatıştırabilmesi kolay değildir. Beklenmedik olaylar ve çatışmalar olabilir.

27 Mayıs devam etmektedir.

İhtilal Selçuk

Olayların zinciri...

Hiç bir ihtilâl tek yanlı olamaz. Her ihtilâlde iki taraf vardır: İhtilâlden yana olanlar... ve ihtilâle karşı olanlar.

Saray ihtilâllerinde bile harekete karşı olanların teşhisi dikkatle yapılmak gerekir. Yıkılan iktidarın dayanak noktaları ve sosyal kanavçesi iyice bilinmezse, yapılan hareketin anlamı ve kavramı anlaşılabilir demektir.

Yaptığı işin şuuruna iyice varmamış ihtilâlcilerin sayısı az değildir. Siyasi ve ekonomik dengesizliğin yarattığı buhranlardaki çalkantılarla, basen hiç farkına varmadan ihtilâllerin gerekçelerini ve yığınak noktalarını hazırlamış insanlar vardır. Bunlar eski iktidarı yıktıktan sonra, yanlış teşhislerinin yarattığı yanlış davranışlarla işleri çıkarmaları sürüklerler.

Biz Türkiye'nin 15 Ekim 1961'den sonraki iktidarlarını böyle yanlış teşhislerin peşinde gördüğümüzü çok yazdık. Halkın hükümeti olmak, halk kütellerini peşinden sürükleyecek bir politikanın tedbirleriyle ihtilâlin verilerini sağlamlaştırarak yolunda yürümek dururken, ihtilâlin yıktığı iktidarın dayandığı kuvvetlerle uyuşma yollarını arayan cesaretsiz ve tâviziçi öncüler yüzünden, geniş kalabalıkları ihtilâle karşı bir propogandanın ve teşkilâtın olma kapırmak tehlikesine ulaşmış bulunuyoruz.

Ekonomik tedbirlerdeki kısırlık ve tâviziçilik, iktisadi alanda koalisyon iktidarını başarıya götüreceği gibi görünmüyor. Seçimlere giden yolun yarısına yakınlaşmış bulunduğunuz halde ufuklarda yalnız kara bulutların sıralanması, seçim şansının da pek parlak olmadığını kendiliğinden ortaya koymaktadır.

Halbuki Türkiye'de enerjik ve devrimci bir politikanın ardında birleşecek Atatürkçü ve sağlam kuvvetler, güven, sızlık verecek kadar dağılmamıştır. Bunca çöküntüye, bunca tâviziçiliğe bunca yanlış işarete rağmen, gençliğin, basındaki bazı çevrelerin, zinde kuvvetlerin, aydınların dayanışmasının kırılmadığını son günlerin olaylarını açıklamaktadır. Bunun yanında müesseseseleşme yolunda, ilerici çevrelerin atıkları adımlar da küçümsenemez.

★

Son olayların çok çeşitli tefsirleri yapılıyor. Hâdiselerin görünüşleri ardında bir takım tecrübeli politikacıların veya şu veya bu grupların taktikleri aranıyor. Kapalı odalardaki ihtilâllarda, Celâl Bayar'ın umutsuz ve akılsız çıkışlarının hatalarında İsmet Paşanın ustalığına prim verilmek isteniyor.

Bütün bu tefsirlerin boş ve faydasız olduğunu söylemekle yetineceğiz. Temel meselelerde hiç bir varlık gösteremeyen politikaların su üstündeki dalgalanmaları, millet hayatında olumlu bir tesir yaratamaz. Son olaylarda sadece rejime güven bir parça daha azalmış, Anayasa bir parça daha hırpalanmıştır.

Bunun yanında 27 Mayıs karşı kaç zamandır açık ve kapalı biriken husumetin patlamasından doğan olayların ters yönden faydaları da olmamış değildir.

Bir kere artık huzur mu affı, af mu huzuru getirir gibi gülmüş ve anlamsız bir tartışmanın cevabı kesin olarak ortaya çıkmıştır.

Sonra da demokrasinin adını dilinden düşürmeyerek parlâmentoda muhalefeti temsil eden cephenin bazı kanallarını ne fikirde olduğu kesin olarak ortaya çıkmıştır.

Hükümet icraatına değil, açıkca 27 Mayıs, yani Anayasaya zıt bir politikanın temsilcileri bu münâsebetle teşhis edilmişlerdir.

Bu başlangıçta iktidarın adına bir puan gibi görünüyorsa da, bir kanadı ihtilâli tutan, bir kanadı da ihtilâli tasfiye etmeye çalışıp yeni maceralar peşinde koşan bir parlâmentonun çalışmasındaki büyük zorlukları bir daha hatırlatmıştır.

Herhalde durum, ihtilâle zıt kuvvetlerin çok partili düzen içinde eritileceğini iddia edenlerin iddialarına bir hayli darbe vurmuş görünüyor. Üç yıldan beri, husumet cephesinin yumuşamış olduğunu kim iddia edebilir? Belki şu günlerde daha da keskinleşmiş, daha da bilenmişlerdir.

Bu sonuçta ise en büyük sorumluluk 27 Mayıs yanlış teşhis koyan çevrelerin omuzlarına düşmektedir. Bu satırlar yazıldıktan sonra ise hâdiselerin nereye kadar sürüklenileceğini ancak gene ve yalnız hâdiselerin kendi zinciri tesbit edecektir.

S. B. F. de bir Mc Carthy

S.B.F. Fikir Kulübünün tertip ettiği «Kalkınma İstiyen Türkiye de Siyasal ve İktisadi Kurumlar» başlıklı açık oturum, yüz bin li ra yıllık geliri İş Bankası İdare Meclisi üyeliğine seçildiğinden beri Mc Carthy'liğe heveslenen Y. T.P. li Prof. Aydın Yalçınım, yu ha sesleri arasında icrayı sanat eylemesine vesile oldu. Prof. Yal çın, sosyal görüşleri savunan Prof Bahri Savcı, Prof. Sadun Aren ve Necat Erder gibi arkadaşlarını. «Art niyetler taşımakla ve Mark sist komünist düşünceleri yay makla» suçlandırı! Talebelerinin yuhalarına ve «Sadece gel» diye haykurmalarına rağmen Prof. Mc Carthy, «Telkinlere kapılmayın Kitaplarınızı okuyun. Doğrusu kitaplarımızda yazılı» diye, talebe lerini irşat etmeyi de unutmadı. Bu sözleri duyan Prof. Fehmi Yavuz, «Kitapları o okusun. O nun ihtiyacı var» diye mırıldan maktan kendini alamadı.

Prof. Carthy'nin çamur edebi ya tı, liberal görüşü savunan arka daşları arasında da tüzümlü yarat tı. Nitekim söz sırası gelince ö zel teşebbüscü Ahmet Hamdi Ba şar, «Burada dürüst münakaşa edilir. Burada, art niyetsiz mem leket meselelerini tartışan arka daşlar var. Söylenen fikirlerce Marksistlik yakıştırılmaması red dederim» dedi. Erder de, «Her so ruyu ve her yeni çözüm yolunu báz art fikirlerle bağlayarak mah kúm edenler, meselesi olmayan insanlardır. Mevcut düzenden bü tün unsurlarıyla faydalanan insan lardır» sözleriyle, Yalçın'ı sert se kilde cevaplandırdı. Prof. Bahri Savcı da kapanış konuşmasında, «Burada savunulan fikirler, hü riyetin olduğu bütün ülkelerde si yasal ilimler düşünürlerinin tartış tığı konulardır. Meseleler ilmi a çıdan ele alınmıştır» diyerek, Ya çın'ı kibarca takbîh etti.

Açık oturumda Bahri Savcı, «Sosyalist kuvvet akımlarına de yanan, kişilik akımlarının etken olduğu seçimli bir demokrasi» te zini, yani Sosyal demokrasiyi sa vundu.

Sadun Aren ise, 1933 - 38 de karma ekonominin uygulandığını, fakat bunun kapitalizme kaydı nı batırılarak, kapitalist olma yan bir gelişmenin temellerini a tacak tedbirleri üzerinde durdu. Mali kurumları ve dış ticareti dev letleştirme zaruretini belirtti. A rey, «sosyalizme geçmek için ka pitalizmden geçmek zorunlu de ğil. Devletçiliğe yönelmiş bir in tikal devresi sonunda sosyalizme atlamak mümkün» diyordu.

Ahmet Hamdi Başar ise «Tari hi tekâmüllerin ve ekonomik ge lişmelerini yapmamış ülkelerde bugünkü siyasal sistem başarıya ulaşmaz» dedikten sonra, «Biz sosyalizm yapamayız. Ancak dev let kapitalizmi yapabiliriz» tezi ni savundu. Aydın Yalçın ise bugün kü siyasal düzeni övdü ve bunun gayrisi «diktatörlüktür, komünist liktir» dedi. Necat Erder ise, «Tür kiyede siyasal iktidara etki yapa bilen partilerin hepsi muhafazak ârdır. Meselemizi çözemez. Yal nız halk uyanıyor. Aydınlar uyan yor. Halkı ikna ederek, siyasal İk tidarı seçim yoluyla bir devrimci kuvvetin ele geçirmesi mümkün. En sığhatli siyasal çözüm yolu da bu. Halkı, halk çıkarları lehine ikna etmek durumunda bulunan ların seçim şansı, halkı halk çı karları aleyhine ikna etmek iste yenlerden yüksektir. Yalnız bugün kü düzende çıkarı olanlar içinde, bu gelişmeyi önlemek isteyenler

haftanın portresi

Nimet Arzık

Dergi ve adam

Ö nümde, dış görünüşü kusur suz bir dergi istifi duruyor: Kâğıdının gramağı dolgun, baskısı temiz, resimleri net, mi zanpağı zararsız, göz doyurucu bir dergi?... Peki özü?... Özünü ne karıştırarsınız?... Dış görünüş üyle yetinin!... Dergiyi karıştır ıyorum: İktidar dostu, hangi il tidar olursa... «Sunu» tutmuş, ş u ayaktaiken, «bunu» tutmuş bu kuvvetliken, sonra «onu» tutmuş, o sağlamken... Bağlanma mış. Rüzgârı koklamış ve ona göre uygulaması özünü... Düşkü nü, zayıf, çürüğü, neden tuttum, sorarım şizel... Dünya, tatlı can kaygusu dünyanı!...

En ufak bir kötülleme arzusu yok göynümde. Bir fikri, bir his si, bir dostu, çok şey pahasına tutup, kendi kendisini habire hır palyan enayinin, enayi olmya na gıptasıyla söylüyorum söy lediklerini!...

Yapı ve Kredi Bankasının yay ınladığı Hayat dergisini karış tırmak, bence Bankanın kuru cusu Kâzım Taşkentin kişiliğ in de gezinmektir enine boyuna... Medeni görüşlü, gözü dolduran, biçimli, sözü sohbeti oldukça ye rinde bir insan Kâzım Taşkent Özü?... Uf niye hep «öz» ler i karıştırır?... İnsanların dış görü nüleriyle yetinsek ya!...

Hayata bakalım, dergiyi değil, onun hayatına. Boğaziçindeki görünüşü muntazam içi muntaz am, işleme muntazam, çiçek ler içindeki köşkün kapıları ard ına kadar evvelâ şuna açılmış, sonra ona, sonra buna, şu bu o, ayaktaiken, kuvvetliken, sağ lamken... En ufak bir kötülleme arzusu yok içimde. Dedim ya bir fikri, bir hissi, bir dostu çok şey pahasına tutup, kendi kendi ni hayatta çok hırpalyan ena yının, kendi kendini hırpalama yan akıllıya karşı gıptasıyla ko nuşuyorum...

Ah elimizden gelse «inanma mış» tiplerden, gümüş lira kafa lı tiplerden, bir çok iktidarı ba sarısızlığa götürmüş, çıkarsız par mağını kıpırdatmayan, her şeyin parayla satın alınacağına inançlı, kazanç idealistlerinden olsak. Amma bu bir doğuş meselesi, tak mayla, eklemeye, lehimize olmu yor ki!...

Ufak hikayeler

Portre, hayat hikâyesi değil dir, birkaç fırçayla bir silüeti çiz meğe çalışmaktır. «Bunu da yaz saydınız, şunu da yazsaydınız» diyen okurların için söylüyü rum... Her sıvırılmış kişi için bir çok hikâye anlatılır. Ekskeriyelle bu hikâyeler sıvırılmış kişinin le hine olmaz... Sıhhat derecelerini de ölçmek güçtür.

Derler ki, İkinci Dünya Har

vardır. Bunlar için hürriyet, işle rine gelince iyi, gelmeyince kötü dür» tezi ni savundu. Aydın Yal çın, bu görüşü beğenmedi ve «Halkın oyunu alan bu partiler halkı temsil etmiyorsa, kimî tem sil ediyor» diye haykırdı. Soruyu talebeler, «Zenginleri, zenginler» diye cevaplandırdı.

Kâzım Taşkent

Kâzım Taşkent
«Vasi»

binden önce TEC diye bir şirket kurulmuşmuş. Şirketin yaptığı şu: O zamanlar Türkiyeye şeker ithal edilmiş. Bu TEC şirketi, yerli istihsalı azaltmak pahasına İthalat yapmış ve büyük paralar kazanmış. Ayrı mı?... Yooo!... An latanlar nedense ayıpmuş gibi an latıyorlar da!... Gel zaman git zaman bu TEC şirketi hakkın da nedense soruşturma açılmış. O arada İnönü - Bayar çekişme si varmış (ne zaman yok ki?) Devir değişmiş, ve soruşturma kapanmış. Güya dökümanlar Dev let arşivindeymiş, çıkarılmaları teklif edilmiş. Bu şirkette Kâzım Taşkentin de dahil var mış...

Ben Kâzım Taşkentin yerinde olsam, böyle söylentileri bıçakla kesercesine kesmek için, derha' dökümanların gün ışığına dökül mesini talep ederdim, ve çarpar dım, kuvvetli bir ışık gibi ma sumiyetimi, kuyuluklarda vır vır diye söylenenlerin altına. Neden yapmıyor?... Bu yol biz de pek tutuluyor nedense...

Uç hikayede bir insan

Yazlık kamp Çamhçada bir kampa. Burada işçiler 15 gün dinlenme fırsatını buluyorlardı. Son derece temiz ve iyi organî zeydi, Hayat dergisi gibi... Ku ram Kâzım Taşkenti!... Ve o gün kampa bir destuna dolatırıyor du. Erkendi. Kamptakler kahvaltılarını ediyorlardı. Misafiri hayretle kahvaltım son derece mütevazî olduğunu gördü. Zey tin, peynir, ekmeğ. Kâzım Tas kent bu şaşkınlığı gözleyordu ve bizim bütün sıvırılmış iş adaml arındaki «paternalist» edasıyle:

«Bunu böyle mahsus yapı yoruz» dedi. «Evlerine gittiklerin de, orada yiyecek içeceklerini be ğenmemezliğe sapsasmışlar» di ye... Misafire ilkin bu mantık her kolay mantık gibi cazip gel di, sonra küçültücü tarafım dü şündü, yutkundu. İstirahatın, 11 ay ağır şartlar içinde çalışan iç in, 12 inci ayı büsbütün değişik şartlarda geçirmekte olduğun daydı inancı. 11 ay ağır işçilik yapan bir ay da prens gibi yasa mahydi. Garphlar bunu böyle dü şünüyorlardı. Prens olmyan prensliğe alıştırmaya korkusu yok tu onlarda. Vardı Kâzım Tas kent'te...

İkinci küçük hikâyem: Eskiden öyleydi, şiddet gene öyle mi bi memi. Yapı ve Kredi Bankasına giren her memura bir zarf ver ilirdi. Bu zarfa bankadan icabın da 10.000 lira kadar çekebileceği yazılıydı. Fakat bu parayı müb rem ihtiyaç olmadıkça çekme me si ilâve edilmişti. Fena mı?... Yooo!... Fakat Kâzım Taşkentin en iyi organize edilmiş işleri-

de, tutumlarında, hareketlerinde, normal hür insanın kabul ede miyeceği bir «vasilik» edası var. Bu vasilik kendini, yazlık kampa sabahleyin verilen zeytinde de gösteriyor, 10.000 liralık çekte de. Kabahat mı?... Kabahat. Çünkü dünyada her şeyden önce insan gururu gelir. Gururu öğretmeli insanlara, aksini değil. Vesayet sistemli lüzumsuzken milletlere de insanlara da...

Üçüncü hikâyem: Kâzım Tas kent'in adam tavlayıcı tarafına ait Ufak not defterine kiminle istegini, kiminin âdetini, kimi nin yaş gününü, kiminin ölüm yıldönümünü not eder ve sürpr izini, tebrikini, gönül almasını o na göre tertip edermiş Taşkent. Fena mı?... İyi. Şimdiye kadar tek fena şey söylemedik zaten. Eğer bu yalnız adam tavlama için değil de, gönülden yapıyor sa bir diyeceğimiz yok... Diyece ğimiz olsa da ne lâzım gelir?...

Özet

Başka bir devrin adamlarıdır Kâzım Taşkentler. Büyük iş a damlarının iktidarla flört ettiği dostların ikbal dostu oldukları devrin, mizansenin söktüğü devirlerin adamı. Bizim devrim iz, hem daha fazla derinlik istiyor, hem daha fazla yalnu lık istiyor.

Ayrıca iyi bankacıdır ve iyi alle reistdir. Ve kendisine uzak tan, bir dostu, bir fikri, bir hissi çok şey pahasına tutup, kendi kendini habire hırpalayan sırtı yumurta küfeli enayinin, enayi olmyana baktığı gıptayla bakar dururum!...

Önümde dış görünüşü kusur suz bir dergi istifi duruyor, ve dış görünüşü göz dolduran bir adam...

Açlık haftası

Geçen hafta bütün dünyada ol duğu gibi Türkiye'de de açlık haf tası kutlandı. Bu kutlayış, dünya kamu oyunun dikkatini milletler

arası eşitsizliklere çekmek baka mından fayda. Gerçekten Millet lerarası alanda, büyük bir ada letsizlik var. İleri Batı ülkelerin de ortalama insan ömrü, 70-75 yıl olduğu halde, Hindistanda 30 dur. Bunun da temel sebebi açlık, kö tü beslenme, kötü sağlık şartları, yani tek kelimeyle fakirliktir.

Dünya geliri çok kötü dağılmış Kuzey Amerika, dünya nüfusun ancak yüzde 6,7 sini barındırır halde, dünya gelirinin yüzde 39 ine sahiptir. Uzak Doğu ise nü fusun yüzde 53,3 üne, gelirin yi de 12,3 üne, sahiptir. Bu fa lar yıldan yıla artmakta, hızlı nü fus artışı fakir ülkeleri daha da fakirleştirmektedir. Dünya nü fu su bugün 3 milyar, 2 bin yılın da 5 milyara ulaşacak. Rusya da Avrupa nüfusu 639 milyonda 947 milyona çıkacak. Güney Am rika, 206 milyondan 392 milyon geçecek. Uzak Doğu nüfusu ise 1635 milyondan 3699 milyona yü selecek. Dünya gıda ihtiyacı üç misli artacak. Kötü beslenme şa laları da az çok giderilmek ist nirse, gıda istihsalını üç mislini çıkartmak gerekli.

Fakir ülkelerin insafsızca istifi masına yol açan milletlerarası t raf pazarlar islah edilir ve fak ülkelerin kalkınma yoluna girm si sağlanabilirse, açlık tehlike önenebilir. Bu mümkün. fak kapitalist sistemin insafsız ve t müriücü kanunları altında gerçe leştiremiyor. Açlık davasının teşli savunucusu Prof. Josue Castro'nun dediği gibi, «Açlık insanın imâl ettiği bir felâket».

S. K. D. nde grev ve toplu sözleşme

Sosyalist Kültür Derneğinin n tad hafiflik sohbet toplantısına geçen Cumartesi Türk - İş Gen Sekreteri Halil Tunç, grev ve toplu sözleşme tasarılarını anla tı. İşçi mevzuatı ve meselele hakkındaki geniş bilgisiyle din yicilerin takdirini kazanan Ha l Tunç, Türk İşe göre Meclise sevl dilen tasarıların bugünkü seklı müteber olmadığını söyledi. Meclisi göreve çağırıldı. Halil Tu ca göre, Türk işçisi, kendini s decc Anayasayla bağlı saymakt dır. Anayasaya aykırı, antideme ratik hükümler taşıyan bir gre v ve toplu sözleşme kanununu Tüb işçisi kabul etmeyecektir.

Köy Enstitüler ve İnönü

Son basın toplantısında, İnön ünye sorulan tek soru, Köy E nstitüleri oldu. CHP. Kadını Kolu Merkez Yönetim Kuru üyesi Leylâ Çambel, «Paşay Köy Enstitülerini niye eski miyle açmıyoruz? Enstitüle Komünist dediler diye n Türk köylüsü Komünist ol diye mi korkuyoruz. Cesaret olaım» dedi.

Bu heyecanlı soruya İnön Köy Enstitülerinin yeni bağı yaratılmıyacağını açıkça orta koyan sıkıntılı bir cevap ver di. İnönüye göre, Köy Ensti leri, imkânlarımızın mahdut duğu bir devrede, köye ilk i retimi götürmek için açılmış Şimdi imkânlar genişlemiş. Sonra Enstitüler ve öğretmen kulları gibi bir ikilik yaratma tan dikkatle kaçınmalıydı. M şele, Köy Enstitüleri ilkele bugünkü sisteme dâhil edile rek çözülebilirdi.

Paşanın bu sözleri hayal k rklığı yarattı. Millî Eğitim l kanı Hatiboğlu da başka tür konuşmuyordu. Esâsen köyl uyanığı ve köyde bir ihtilâl mek olan Köy Enstitüleri, ba bir ilk öğretim müessesesi gi kabul edilince, geriye söyle cek bir şey kalmamaktadır. İ takdirde, statükocular elbet Köy Enstitülerinden korkar ve ikilik yaratmak gibi mazi retlerle Enstitü davasına ka çıkarlar. Fakat Enstitüler gün mutlaka açılacaktır.

«İstifa et
paşam..»

«İstanbuldan Erzuruma uzanan telgraf telleri, Padişahın emrini Erzurum Valisine, Erzurum Kumandanına belki şu anda ulaştırmış bile olabilirler. İşte o zaman her şey biter. Perde kapanır. Evet, bu gece bir karar gecesi'dir. Bu gece bir karar gecesi olacaktır...»

8/9 Temmuz 1919. Akşam derinleşiyor. Gece başlamıştır. Gece ilerlemektedir. Erzurumun yayla havasında bile bu gece bir sıkıntı var. Arkadaşları artık son sözlerini söylemişlerdir:

— İstifa et Paşam, istifa et. Onlar seni atmadan. Onlar senin rütbelerin, nişanlarını almadan...

Sonra da Rauf bey teminat verir: Kolordu kumandanı Kâzım Karabekir Paşaya güvenebilir. Kendisine hayrandır. Kendisinin zekâsına, üstünlüğüne inanmaktadır:

— O bir Ordu Kumandanıdır, demektir, Ordular grubuna kumanda etmiştir. Ben bir Kolordu Kumandanıyım...

Evet Kâzım Karabekir onu tâ Selânikten beri tanır. 31 Mart 1909'da İstanbulda İrtica ayaklanınca, Rumeliden İstanbul'a gönderilen Hareket Ordusunun Kurmay bürolarında çalışmışlardır. Ondan sonra da daima ön plânlarda karşılaşmışlardır. İşgal altındaki İstanbuldan Anadolu'ya çıkmadan önce 1919'un ilk aylarında İstanbulda kendini ziyaret eden ve «Burada artık yapılacak bir şey kalmadı. Ne yapılabilecekse Anadolu'da yapılır. Anadolu'ya gel» diyen bir arkadaşı da odur.

Ama nihayet Karabekir de bir askerdir. Yarın bir emir alabilir. Bu emir yerine getirmek isteyebilir. Eğer meselâ bu gece Padişah ona, «Mirlivâ Mustafa Kemalî ordudan attım. Rütbelerin, nişanlarını aldım. O artık asker değildir. Hem emrediyorum, onu derhal tevkîf et, İstanbul'a gönder.» derse? Zaten İstanbul Hükümeti Dahiliye Nazırı Ali Kemal'in imzasıyla bütün Anadolu'ya yaydığı bir emirde, kendisinin artık bir görevi kalmadığını, kimsenin ona itaat etmemesini bildirmemi mi?... Bu istifâm hiç durmadan beynini kurcalar, durur. Hem şimdi bütün Anadolu'da iyi kötü bir asker kadrosu yalnız Karabekir'in elindedir. Acaba öyle olmadan kendisi, hem de bizzat Karabekir'in tavsiye ettiği gibi, olayların ardında kalmayıp istifasını hazırlasa ve Karabekire: «İşte kardeşim istifam, al, gönder. Ben artık bir sivilim» dese, acaba Paşanın yanında yeri ne olur?...

Telgrafhaneye
dâvet

Muhakemesi bu noktaya gelince, önündeki yollar çaprazlıyordu. Evet, haydi bu gece kararını versin. Bir kâğıda tek cümlelik bir yazı:

«Askerlik mesleğimden ve resmî vazifelerimden istifa ediyorum. İmza: Mustafa Kemal.»

Ama yarın? Evet yarın?

Daralır. Bunlar, yanında konuşabildiği en tecrübeli arkadaşı Rauf beydir. Ama o da bir misafir. Hattâ bir sığıntı. Bu yolculukta, hiç bir resmî görevi yok. Eski bir bahriyeli. Balkan Harbinde Türk bahriyesinin tek muharip gemisine kumanda eden adam: Hamidiye kahramanı. Halkın muhayyilesinde ele avuca sığmaz bir insan. Halbuki sâkin, uysal, padişaha bağlı ve Hamidiye

Şevket Süreyya Aydemir'in, Atatürkün beşerî hayatını canlandıran «Tek adam» isimli ve henüz yayınlanmayan eserinden 65. sayımızda «Karar Gecesi» başlıklı bir bölümünü vermiştik. Bu bölümün devamını yayınlıyoruz:

KARAR GECESESİ

(2)

Şevket Süreyya AYDEMİR

macerasının dışında daima İttihat ve Terakkinin gölgesinde yaşamış. Arka plânda adam. Gerçi Irakta, İranda çeteciliğe benzer hareketlere karışmıştır. Mütarekede İttihat ve Terakkiyi kurtarmak için «Teceddüt Fırkası» şeklinde verimsiz bir denemeye de girişmiştir. Nihayet Mütareke kabinesinde Bahriye Nazırı. Ama arkasında Mondros Mütarekesini imzalamış olmanın yükü var. O Mondros mütarekesi ki, iyi kötü bağımsız Osmanlı devletinin sonu ve parçalanmasıdır. Şimdi o da Mustafa Kemal «İstifa et Paşam. İstifa edelim. Padişah bizi atmadan, rütbelerimizi, nişanlarımızı almadan, biz onları iade edelim» der, durur. Mustafa Kemal'in endişeleri daima aynıdır:

— Sivil olursak her şey biter Rauf. Devlet makam ve mesnedinin başka bir değeri

var. Anadolu'da mücadele, bir askerî hareket olacak. Bu harekette emir vermek için de resmî salâhiyet ister...

Karar gecesinde bu kararsızlık onun ruhu nu yoğurur durur, fakat tam o sırada, gecenin bağrından yeni bir haber gelmiştir. O'dasının kapısını vurup, hattâ onun emrini beklemeden içeriye giren yaver, karşısında selâm vaziyeti alır, bildirir:

— Paşam, İstanbulda saray telgrafhanesinden sizi acele makine başına istiyorlar...

Padişah
Vahdetin

Misafir kaldığı ve Kolordu karargâhı em

rindeki binadan ayrılıp, karanlık bir Erzurum gecesi içinde, bozuk düzen Erzurum sokaklarından telgrafhaneye giderken yalnız değildir. Bir yanında Kolordu Kumandanı Karabekir yürür. Solunda Rauf bey beraberidir. Arkasından kendi Kurmay Başkanı Kâzım Dirik gelir. Sonra Kolordudan birkaç subay ve emirber.

Yollarda hemen hemen konuşmazlar. Her biri kendi iç âlemine dalmıştır. Herkes kendi kendine bir iç hesaplaşma içindedir. Ama hepsi bilir ki, bu kısa yolculuk bir takım yolların sonudur. Ondan sonra, evet, o andan sonra bir kocaman istifâm?...

Yıldız saray telgrafhanesindeki makinanın başında bizzat Padişah ile Harbiye Nazırı Ferit Paşa vardır. Padişaha kimse güvenmez. Gerçi Mustafa Kemal onu tâ Şehzâdeliğinden tanır. Birinci Dünya Harbi içinde onunla bir Almanya yolculuğu yapmıştır. O günler artık harbin kötü gittiği, sonun görüldüğü günlerdir. Padişahlık tahtında Beşinci Sultan Mehmet bir kukla bile değildi. Belki iyi kalbli, fakat lop, pörsük, görgüsüz bir saray ihîyarıdır.

Mustafa Kemal bu Almanya yolculuğunda, refakatına verildiği Şehzâdenin Veliâh olduğunu, yarın Padişah olacağını düşünür. Ona bir şeyler söylemek, bir şeyler öğretmek ister: «Yarın Padişah olacaksın. Ama bu devlet çökmektedir. Bu harbin sonu karadır. Padişah olunca hiç olmazsa Başkumandanlığı ele al. Enver Paşayı uzaklaştır. Almanların ipin ucunu tamamen bırakma. Belki bir şeyler kurtarılabilir. Hem ben...» gibi bir şeyler anlatmaya çalışır. Halbuki saray duvarlarının dışındaki âlemle tek zerre teması olmayan Veliâh yalnız dinler. Hattâ dinler mi dinlemez mi o bile belli değildir. Bazan gözlerini kapar, dalar. Bir şeyler mi kararlaştırır. Yoksa uyku mu kestirir bilinmez. Bazan da gözlerine garip bir parıltı gelir. Bir takım cümleler geveler. Mustafa Kemal umulanır. Galiba kafası işleyecek diye düşünür. Ama çok geçmez. Yaşlı saray budalası gen o sifyonkeş dalgınlığına bürünür. Mustafa Kemal'in hatırasında, şimdi Yıldız telgrafhanesinin makina başında bulunan son Paşahtan kalan intibalar, işte bunlardır. Gerçek daha sonra ve Enver Paşanın gölgesinde geçen birkaç temas ve nihayet Mütareke döneminin selâmlık törenlerinde, eskilerinden daha mânasız bir takım çizgiler...

Harbiye Nazırı Ferit Paşaya gelince, ordunun tanımadığı ve hiç bir cepheye de hizmeti olmayan şahsiyetsiz bir asker, bir maiyet adamıdır. Kendini Türk bile saymaz. Arap olmakla övünür. Padişahın ziyade işgal kuvvetlerinin emrinde bir gölgedir. Bunun böyle olduğunu da herkes bilir. Ama ne var ki şimdi, bu gölge adamlar, Yıldız sarayındaki telgraf makinanın başında ve kendisi hakkında karar vereceklerdir...

Osmanlı
riyakârlığı

Konuşmayı Yıldız açar. Ferit Paşa Osmanlı saray uşağı riyâsiyle konuşur: «Padişahımız efendimiz hazretlerinin selâmı hanelerini arz ederim», «Muhabbet ve mad-rûhmayunlarını bildiririm» der. Kendisi de ayrıca «Hürmet ve muhabbet-i birâderâne ile gözlerinden öper.»

Mustafa Kemal tetiktedir. Arkasından

Mustafa Kemal, Sivas Kongresine katılan delegele, arasında

geleceğini... Yılızın ilk istediği onun İstanbul'da dönmesidir. İstanbul'da nice büyük mevkiler kendisini beklemektedir! Hülâsa kaypak, mîhrî Osmanlı ağız konuşur durur. Mustafa Kemal dayatınca bu ağız değişir. Hiç olmazsa Erzurumdan ayrılmasını, Anadolu'nun istediği yerinde bir tebdilîhava almasını isterler. O da nâfile. Mustafa Kemal Erzurum'da kalacaktır. Sonra telgraflaşma büsbütün sertleşir. Perdenin sonu yaklaşmıştır ve nihayet perde iner: Yıldız onu askerlik hizmetinden affetmeye girişirken Mustafa Kemal daha atik davranır. Mesleğinden, hizmetlerinden istifa ettiğini bildirir. Karar verilmiştir: 8/9 Temmuz 1919. Gece. Saat 10.50... Fakat asıl bildirisini Orduya ve millete yayınlar: Resmî sıfat ve salâhiyetten mücerret olarak, yalnız milletin şefkat ve cıvanmertliğine güvenerek ve onun bitmez tükenmez feyz ve kudret kaynağından ilham ve kuvvet alarak, vicdânî vazifesine devam edecektir. Millet'in bağrında bir ferdi mücâhit olarak çalışacaktır.

Onun yeni ve tek efendisi artık yalnız MİLLET'tir....

Erzurum telgrafhanesinden dönerken artık bir sivildir. Kâzım Karabekirle Rauf bey, onu makina başında ve son sözlerini dikte ederken tebrik ederler. Kendi Kurmay Başkanı Kâzım Dirik şöylece bir selâmlar. Yaverleri, diğer sivil yol arkadaşları, misafir kaldıkları binada merak ve telâş içindedirler. Misafirhaneye varılır. Haber duyulur. Kolordu Kumandanı iyi geceler dileyerek ayrılır. Başka türlü, kasvetli ve binbir muammâyâ gebe bir gecebaşlamıştır. Bir ân önce odasına çekilmek ister. Çekilir. Kendi kendine, kendisi ile başbaşa kalınca, kendi kendine konuşmaya başlar.

Gece bir türlü bitmez. Tanyeri ağarmaz. Ertesi sabah onu ilk görenler bir başka insanla karşılaşırlar: Biraz içine dönük, biraz süzülmiştir. Her karşılaştığının gözlerinin içini biraz uzan, biraz tereddütlü okumaya çalışır. Bu gözlerde çeşitli mânalar bulur. Hülâsa karar gecesi sona ermiştir. Ama buhran saatleri henüz öndedir.

Şef, artık bellidir

9 Temmuz 1919 karışık bir gündür. Etrafında herkes biraz durgundur. Sivil hayatta 10 gündür ve artık hiç bir sıfat ve yetkisi yoktur. Yaver Cevat Abbas erkenden Erzurum'u «Müdafaai Hukuk» cemiyeti öncüllendini bulur. Bu öncüler, yahut «faal heyet» sarıklı bir Hoca efendinin başkanlığında iki emekli Binbaşı ile Albayrak ilkokulu müdürü Necati ve gene öğretmen Cevat Dursun-oglundan ibarettir. Erzurumun haftada bir çıkan küçük Albayrak gazetesi de onların elindedir. Cevat Abbas istifa beyannameleri

ni yetiştirmişti. Müdafaai Hukuk faal heyeti ise çoktan haberi almış ve gençler kararlarını vermişlerdir:

«Mustafa Kemal arkada kalan köprüleri yikti...»

Memnun ve ümitlidirler. Müstakbel Şef, artık belirmiştir.

İlk darbe

10 Temmuz günü iki önemli hâdise olur. Biri, arkada bıraktığı hayat devresinin beklemediği bir darbesi ve yanındakilerin anlatıklarına göre, ona bütün hayatında en çok yeis veren, fakat bir bakışta önemsiz bir hâdisedir. Kurmay Başkanı onun karşısına dikilmiştir:

— Paşam, siz askerlikten istifa ettiniz. Benim bundan sonra bu vazifeme devam imkânım kalmadı. Evrakı kime teslim edeyim?

Mustafa Kemal'in cevabı hâzin bir inilti olur:

— Ya.. Öyle mi efendim? Pek iyi efendim...

O anda yanında olan Rauf bey anlatır ki, Mustafa Kemal'i 1909 danberi tanır. Nice mihnetli ânına şahit olmuştur. Ama o gün, orada Kurmay Başkanı'nun evrakını toplayıp karşısına dikildiği ve o sözlerini söylediği ândaki ruh düşkünlüğünü hiç bir zaman görmemiştir. Kurmay Başkanı ondan «kendine hâs çalınmış tavırlarıyla» çıkar. Mustafa

Kemal koltuğuna yıkılmıştır. Meyustur. Konuşamayacakmış gibi bir hali vardır. Ama Rauf beye döner. Konuşur:

— Rauf gördün mü? Ben haklı değil miyim? Devlet makam ve mesnedinin kıymetini gördün mü?

Rauf bey ona teselli sözleri söyler. O adamın tabiatını bir ân önce açığa vurma, hattâ daha iyidir der. Diğerlerinin sadakatinden bahseder. Hele Kolordu Kumandanının kendisine hürmet ve muhabbetlerine dair uzun cümleler nakleder...

Evet, asıl mesele var? Karabekir kendilerine karşı çok dürüst davranmıştı. Ama nihayet bir emir ve disiplin adamıdır. Kendisi gibi bütün rütbe ve mesnetlerini feda etmesi de istenemez. Kaldı ki eğer ederse ortada nihayet yet kizir birkaç sivil halinde kablrlar! Fakat sarayın da ne yapacağı belli değildir. Belki bugün bir emir

«15 inci Kolordu Kumandanı Kâzım Karabekir Paşa da vazifesinden ve askerlikten affedilmiştir. Kumanda derhal filâna devredilsin.»

Ya o zaman? Mustafa Kemal kendini tutamaz. Söylenir:

— Seninle benim yapacağımız bir şey kaldı Rauf... O da emin bir yere çekilip aya kaltunda ezilmemeye çalışmaktır...

Ama böyle geçici yeis anları, ilâhların, kahramanların, peygamberlerin hayatında da olur. Nitekim 10 Temmuz, hem mihnetler, hem beğaretlerle devam

der. Vilâyeti Şarkıye Müdafaai Hukuku Milliye Cemiyeti faal heyeti toplanmış ve bir karar kabul etmiştir:

«Vatanı parçalanmaktan, milletin hakları ile Saltanatı ve Hilâfet makamını çığnenmekten kurtarmak yolunda açılan milli mücadeleye, askerlikten istifa suretiyle iştirâk buyurulacağına dair beyanları desti tevkire almış ve heyet kendilerini Reisliğe, Rauf Beyi de ikinci Reisliğe seçmek suretiyle...»

Yeni bir yol açılmıştır. Yeni bir yolculuk başlamak üzeredir. Yol belirsiz, işlenmemiş, dikenlidir. Ama bir yoldur. Bir takım geleceklere nişan vermektedir.

Fakat ya Kolordu Kumandanı? Onda henüz esashi bir haber yok. Hakkında çeşitli tahminler yapılır. Müdafaai Hukuk azalarıyla bir toplantıda sormuş:

— Padişah bana emredir de askerini al, Kızılıрмаğın batısına çekil der de itaat etmezsem ne olur?

Reis Hoca Raif Efendi cevap verir: — Padişaha karşı isyan olur.

Hava karanlıktır. Ama genç üyelerden Necati atılır:

— Paşa Hazretleri, o zaman memleketin hakiki sahibi olan millet size emir verir ve huduttan ayrılmamanızı ister... Paşanın huyu yumuşaktır da:

— O zaman vaziyet değişir ve hareket meşru olur...

«Emrinizdeyiz paşam..»

Ama saatler ilerler. Sinirler gerilir. Kolordudan gelecek haber ne olacak? Bu şemsetli hava uzayıp gidecek mi yoksa bir tevkif emri...

Tam o sırada yaver Cevat Abbas odaya yıldırım gibi dalar:

— Kolordu Kumandanı Paşa geliyorlar. Arkalarında bir takım süvari askerleri var...

Mustafa Kemal Rauf beye bakar, kulağına yavaşça mırıldanır: «Gördün mü Rauf, dediklerim doğru değil miydi?». Endişelidir. Sararmıştır. Buhran zirve noktasındadır. Yerinden kalkar, Odanın ortasına kadar ilerler. Ayaktadır. Gözleri kapıya dikilmiştir. İçinde hayatın en çetin istifhamı uyanır. Hayatının en büyük dönüm noktasını yaşamaktadır. Karabekir kapıda görünür. Arkasını subaylar çevirmiştir. Sâkin görünmeye çalışır. Yüz hatları hiç bir şey ifade etmez. İlerler. Yaklaşır. Durur. Askerce vaziyetini alır, selâm verir. Önemsiz bir şeymiş gibi heyecansızca bildirir:

— Emrinizdeyim Paşam. Ben, subay ve erlerim, kolordum, hepimiz emrinizdeyiz...

Yol dönülmüş, buhran bitmiştir. İlk zafer kazanılmıştır. Mustafa Kemal arkadaşının boynuna sarılır. Onu kucaklar. O an, milli mücadele tarihinde kader tâyin eden bir andır...

Mustafa Kemal halk arasında....

200 Yıldır neden bocalıyoruz ?

Niyazi BERKES

XI - D. P. ve DEMOKRAASİİ!..

Şaşı Devletçilik

Şaşılaştırılmış karma - ekonomilerin tarım ve sanayi alanlarını imikleme ve bütünleştirme meselelerinde, sonuçlarını geçen yazda gördüğümüz güçlüklerinin yanında bir derdi daha vardır: Kamu ve özel sektörlerinin sınır ve münasebetlerinin belirlenmesi meselesi. Devletçiliğin uygulanmış tarzına şaşkınlıkların tesiri altında verilen sakatlıklar yalnız plân alanın şumulü, ekonomi içi ve dış alanlar arasında ilimik kurma meselelerinde gözükmemekle kalmadı; kamu sektörünün özel sektörle olan münasebeti de bir türlü belirlenemedi. Bu, cehaletten veya teknik beceriksizliklerden gelen bir şey değil, aynı şaşkınlığın zorunladığı bir şeydi. Devletçiliğin başarısızlıklarını birinci meseledeki sakatlıklar sağlamışsa, onun kesin sukutunu da bu ikinci meseledeki sakatlıklar sağlamıştır.

Devletçilik rejiminde kamusal teşebbüs alanı, Türk ekonomisinin mihveri olarak kabul edildiği muhakkak olduğu halde, plânlaşma şumulü ve alanı dar tutulan, bu mihverin esas yönü olan bütünlü gelişme hedefine göre (kamu olsun, özel olsun) bütün ekonomiyi âhenleştirmeyen bir programda bu belirleme mümkün müdür? Özel teşebbüsün varlığı ve hususî mülkiyetin mahfuzluğu kabul edildiğine göre, yapılması zor olmakla beraber kaçınılmaz olan şey, iki alan arasında Kemalizm ana teziye uygun şekilde bir münasebet kurarak özel sektörü de plâna bağlamak gerektir. Kemalizm: «Sınıflar var; fakat ulusal kalkınma, sınıfları birbirine zat mevzilere koyarak değil, hepisi ulusal bağımsızlık ve ilerleme davasında elbirliği haline getirmekle olacak» dediği zaman bu sözü, nalıncı keseri gibi sadece tek tarafa yontmamak lazımdır. Şaşkınlı olmayan Kemalistlerin bu tezden anladığı budur. Şu halde böyle bir teoride, özel teşebbüs diye kamu teşebbüsünün dışında ve ona mevzi almış bir şey olamaz. Bu, ancak Kemalizm kabul etmediği kapitalist ekonomi teorisinde ve sanayi uygarlığında ileri durumda olan toplumların kalkınma görüşünde yerli olabilecek bir şeydir. Kemalizm anlayışına göre girilen bir kalkınma çabasında özel sektörün kendisini kamu sektörüne karşı mevzi almış bir mevkie sokması veya bu hale getirilmesi yalnız kamu kalkınmasına ziyân vermemekle kalmaz, bizzat özel teşebbüsün aleyhine olur; çünkü bunda devletçilik bir müdahalecilik veya ihmşarcelik rejimine dejenere edilmiş olur.

Nitekim öyle oldu. Devletçilik bütün diğer sınıfları memnun edemediği gibi, özel sektörü de hiç memnun edememiştir. Özel müteşebbis çıkarı için bu devletçiliğin himayecilik taraflarından sevine sevine faydalandığı halde, müdahalecilik taraflarına tahammül edememiştir. Hele program bütünlü bir plânlanmadan mahrum olunca bir çok işler, özel müteşebbis, çok defa haklı olarak, keyfilik, kırtasiyecilik, haksızlık ve hattâ zulüm olarak gözük müş; bunları önlemek için özel teşebbüs ahlâksızlık yollarına sürüklenmiş; bu da devletin bu gibi şeylerin baskısı altına düşmesine yol açmıştır.

Bunun sonucu, devletçiliği bütünlü bir kalkınma programı halinden çıkarıp politik çıkarılara göre manipüle edilen bir siyasî müdahalecilik şeklinde dejenere etmek olmuştur. Bunu, Demokrat Parti plâtförmünde devletçiliği tasfiye etmek, devlet işletmelerini özel teşebbüse aktarmak gibi iddia

lar olduğu halde, iktidara gelince Kemalist anlamından çıkarılmış olan devletçiliği daha da ileri götürerek yukarıdaki anlamda bir anarşi halinde devam ettirmesinde görürüz.

Özel teşebbüsün, devletçiliği tasfiye edemeyişinin sebebi, toprak sahiplerinin daralttığı devletçiliğin bu hali ile özel teşebbüsün çok yararlı bir âleti haline gelebileceğinin derhal farkedilmesidir. Devletçiliğin anlamını kavrayamayan, onu sadece irrasyonel kırtasiyecilik ve keyfilik olarak anlayan gerçek ve ciddi özel müteşebbis bu durum karşısında ortadan çekildi; onun yerine devletçiliği manipüle edilecek bir çıkar mekanizması olarak anlayan vurguncu geldi. Özel kazanç, ekonomik bir iş olmaktan çıktı; devlete ve kamuya karşı «hursuzluk zenaati» haline geldi. Bu, kapitalizm bile değildir. Devletçilik sosyalizme gitmek söyle dursun, kapitalizme bile gidemedi. Amerikalı uzman Thornburg geldiği zaman gördüğü devletçiliği «bu devletçilik değil, kötü idare edilen bir devlet kapitalizmidir» dediği zaman kasdettiği buydu.

Toprak sahiplerinin devletçiliği çıkarttığından çıkarılan baskısına ilâveten, devlet şimdiki bir de bu özel çıkar temsilcilerinin baskısına altına girmişti. Bu, devletin halktan bütünü kopması ve nihayet halkın onu kendine düşman sayması ile neticelendi. Devletçilik, en son, devletin başını yedi.

Devletin sukutuna sebep olan bu şartlar altında devlet kamu hizmetlerini yürüten olan: devleti sınıflar

hesabına değil, kamu iyiliği adına temsil eden subay, öğretmen, hâkim, hekim, mühendis, memur gibi bizim toplumunda ağadan ve tüccardan daha önemli olan, devleti yürüten unsurların ödevlerini yapmaları da son derecede güçleşti. Devlet hizmetleri, zaten hiç bir zaman genel kalkınma programı açısından bütünleştirilmemiş, bir plâna sokulmamıştır. Devletçiliğin rejimlere edilmesi, genel olarak çok mütevazî maaşlarla geçinen bu fedakâr insanların bir kısmını devlet hizmetinden kaçağa, bir kısmını bir parazit haline gelmeye, bir kısmını kamu çıkarı aleyhine âlet olmağa, bir kısmını hiç bir iş görmemek gibi pasif sabotajcılığa, bir kısmını da devlet aleyhine ayaklanmağa zorladı.

nif tezatları yaratıldı

Hülâsa, devletçilik siyaseti ile toplumsal reformlardan kaçınmamak derken, bir Başbakanın söylediği gibi, A dan Z ye kadar her şeyi bozuk bir yapıya meydana getirildi. Bizzat devletçiliğin kendisi, çıkarıcılar elinde aldığı şekliyle, işçinin, köylünün, aydının, özel müteşebbisin, devlet hizmetlilerinin aleyhine sonuçlar vermeye yalnız sınıflaşmaya yol açmakla kalmadı; sınıfları birbirine ve çeşitli sınıflarla devleti birbirine düşürdü. Bu çeşit bir devletçiliğin uygulayıcısı olan politikacılar, Ceza Kanununa konan maddelerle, şu veya bu vatandaş, sınıfları birbirine düşürmeye, kurulu düzeni bozmaya çalışmak töhmeti altında tutular. Ger

çekte asıl bunu yapanın kimler olduğunu tarihin kendisi nükmedecektir. Ulusal Kurtuluş Savaşında gerçekten imtiyazsız - sınıfsız olan bir toplum anlattığımız seyir sonunda imtiyazlılarla sınıflaşmışlardan mürekkep iki parçaya bölündü. Bunun aksini söyleyen meşhur mısra, kimsenin inanmadığı bir iddia olarak kaldı.

Cumhuriyet Türkiyesi rejiminin en önemli yasa - ilkesi olan Kemalizm devletçiliğinin, çıkar zümrelerinin baskısı ile akamete uğratılmasıyla Türk toplumu hâlâ geri kalmış toplumlar kategorisinde sayılıyor. Ekonomik kalkınmanın iki ana meselesi hallolunmuştu. İkinci C. Savaş bittiği zaman Türk halkının dörtte üçünün ekonomik, toplumsal ve kültürel hayatında devrimsel değişiklikler olmamış; sanayileşmenin tesirleri bunların hayatının sınırlarına bile ulaşamamıştır. Ortaçağ kalıntıları müesseselerle modern hayat arasındaki tezatların yanı sıra bir de, bir tarafı kamusal, öbür tarafı kapitalist ekonomiye bakan şaşkınlığın tezatları eklenmiştir. Bu, sınıf tezatlarını yaratmış; bu tezatlar eski - yeni tezatlarını keskinleştirmiş; bu iki çeşit tezatın kaynağasından daha kompleks toplumsal çatışmalar meydana gelmiştir.

Kemalizm canevinden vuruldu

Bütün bunlar, Kemalizin canevinden vurulması demektir. Kemalizm eğer sadece bir parti veya sınıf ideolojisi olsaydı, bu sonuç belki o kadar önemli olmayacaktı; toplumun değişmesi ile birlikte ideolojilerin de değişmesi kadar tabii bir şey olamaz. Nitekim, Halk Partisinin sözümona ideolojisinin karşısına Demokrat Partinin sözümona ideolojisi çıktı. Bu, onların bileceği şey. Fakat Kemalizm bir ideoloji değil, bir yasa - ilkesidir. Onu yıkmak anayasayı çiğnemek demektir. Kemalizm, bu yarıarda anlattığımız ilk iki yanı ile (ulus - bağımsızlığı, cumhuriyet devleti ve din - devlet ayrımı prensipleri ile çağdaş uygarlığa devrimsel değişmelerle geçme prensibi) Türkiyenin modern dünyada aldığı yeri ve yönü tayin etmiş; üçüncü yanını olan devletçiliği ile toplumun bu amaçlara göre kalkınması davasının anayasada yer almış hukuki temeli olmuştur. O, Halk Partisinin bir ideolojik aracı değil, modern Türk rejiminin (ekonomik, toplumsal ve kültürel yanlarını kapsayan) hukuki temelidir. Bu temel yıkılması ile yok edilen şey, aleyhte bir ideoloji değil, devletin ve bütün toplumun çağdaş dünyadaki varlığıdır. Kemalizmsiz bir Türkiye, ancak ya Ortaçağda varolabilir, ya da modern uygarlık dünyasında bağımsızlığa olmayan bir insan yığını olarak varolabilir. Bugünkü buhran, Kemalizin yok edilmesi halinde içimizde yaratıldığı tepkilerin bir ifadesidir.

D.P. ne yaptı?

Kemalizm bir parti ideolojisi halinde parti çıkarılarının dalgalanmalarının keyfine tâbi bir hâle getirilince, günün birinde devletçiliğe aykırı kimseler partileşip iktidar yerine gelince anayasayı hiçe indirecek, Türk bağımsızlığını tehlikeye düşürecek, kısaca, Kemalizin bize sağladığı şeylerin tersini getirecek sonuçlara kadar gidilmesi için bütün yollar açılmış oldu.

1945 ten 1960 a kadar, hepimizin gözü önünde cereyan eden bu işin başlıca olayları hâlâ hafızalarda yaşadığı için ayrıntılara gitmemize lüzum yoktur. Ancak okuyuculara, bu yazı dizisinin ilk parçalarında anlatılmak istediğimiz olaylarla bunlar arasındaki gidis ben-

REKLAMLARINIZ İÇİN

BASIN İLÂN KURUMU

Genel Müdürlük

Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi Nu. 1 İstanbul
Telefon: 22 43 84 - 22 43 85 Telgraf Adresi: BASINKURUMU

Şubeler

İstanbul
Ankara
İzmir
Adana
Bursa
Diyarbakır
Erzurum
Eskişehir
Konya
Zonguldak

Dış Muhabirler

A. B. D.
Almanya (Federal)
Almanya (Demokratik)
Avusturya
Avustralya
Belçika
Bulgaristan
Çekoslovakya
Danimarka
Fransa
Hollanda
İngiltere
İspanya
İsviçre

İsviçre
İtalya
Japonya
Lübnan
Macaristan
Norveç
Pakistan
Polonya
Portekiz
Rumanya
Yugoslavya
Yunanistan

zerliklerini hatırlatacak bazı yanları ele almakla yetineceğiz.

Bu yazıların başındanberi zaman zaman tekrarıladığımız gibi, Türk kalkınma tarihinin kesintisiz bir devrim şeklinde gelişmesini tekrar tekrar köstekleyen üç engel vardır: gericilik, yabancı politik çıkarların zararları, halkın çoğunluğunun yeksullaşması. Bunlardan toplumu sıyıran, ulusa bir süre dinlenme, nefes alma, toplanıp kalkınma fırsatını veren tek devre Kemalizmın açtığı devre olmuştur. Onun için ona, Türk kalkınmasının normal yolu ve geleneği olarak bakıyoruz.

Geçen yazıda anlattığımız yanlardan Kemalizmın, adı kalmakla beraber, yolunun kesilmesi sonucunda bu üç engelin fiili de âdeta otomatik şekilde yeniden ortaya frladı. Bunlar daha Halk Partisi idaresinin son yıllarında başlamıştı; Demokrat idarenin yaptığı şey barakılan yerden alıp işi mantıklı sonuçlara kadar gözü kapalı götürmek oldu. Bu süre içinde, Halk Partisinin gerçek Kemalizm anlayışına göre olumlu bir muhalefet yapamayışı, gidisinin sonlarını göstererek ulusu uyaramayı, bilâkis bir alay partililik çekişmeleri ile halkın kafasını şişirmesi onun devrimci bir parti olmak vasfını kaybetmiş olmasından ileri gelmiştir.

Gerici kuvvetlerin şhlanması

Gericilik hareketleri Demokrat idaresinden önce başlamıştı. Bu hareketlerin bir kısmı şeriatçılık bir kısmı ırkçılık - turancılık, bir kısmı bunların Anadoluculuk diye adlandırıldıkları eşraf, ağa muhafazacılığıdır. Kemalizm sallanmağa başlayınca, bunların hepsi birer birer mezarlarından kalkar gibi hortladılar. Hem de mazilerindeki görüşlerinden daha kaba, daha ıptidal, daha çirkin şekillerle. Kemalizm devrimini bunların hepsini yendiği, yuvalarını yok ettiği halde meğer ne bereketli kökleri varmış. Sıcacı gören her şeyler gibi birer birer kumuldamağa, kalkınmağa başladılar.

Halk Partisinin tutumu, başlangıçta bunlara karşı çok tutarsız oldu. Her işinde olduğu gibi, bunda da şaşılığın devam etti. Bir müddet bunları tutmadı; fakat önlemedi de. İçinde hâlâ Kemalizme sadık devrimciler vardı. Fakat, çoğunluğu teşkil eden çıkarıcılar bu gerici hareketlerin obakürantist bir rejim için çok faydalı olacağını sezmekte gecikmediler. Bunların sayesinde, parti demokrasiye zorlanmaktan kurtulabilirdi. Onların Kemalizmi bozmalarını eleştirecek olanlara karşı bu gerici kuvvetleri birer emniyet şüphesi rolünü oynayabilirdi. 1945 ile 1950 yılları arasında parti meclisi ve parlamento salonları gericiğin hortlayışı meseleleri hakkında ne sözlere şahit olmamıştır! Bu salonların duvarları, halk efkârı ile birlikte bunları belki unutmuş; fakat yazıya geçmiş olanları hâlâ duruyor. Bunlardan misaller vermemize yerimiz elve rişli değil; yalnız şu kadarını söyleyelim: Kemalizme karşı açıkça düşman olan bu gerici hareketlerine karşı Halk Partisi Kemalizmın yanını tutamadı. Partide üçünün de kuvvetli destekleri vardı. Hatta bunlar bazan kumandanmalarını içeridekilerin verdiği işaretlere göre ayarlıyorlardı. Partiyi yönetenler, kendi iradelerinin üstün olduğu sanısında olduklarından, bunları olayların dalgalarıyla göre idare edeceklerini sanıyorlardı. Bunlar, Kemalizmın istikbalini üzerine tehlikeli bir oyuna girdiler.

Fakat Kemalizmi bir karikatür haline getirmiş olanların çoğunluğu teşkil ettiği bir parti, ciddi bir demokrasi gelişmesine fırsat verebilir miydi? Bu parti içinde, o zamanlar, Kemalizmi diriltmek veya yaşatmak isteyenlerin bulunduğuna şüphe yoktur hâlâ bugün de böyleleri vardır. Fakat bir parti bir defa çıkar zümreleri mekanizması haline gelince, onun içinde en iyi niyetli kişilerin rolü sıfıra iner. Böyle bir partiyi başdakiler bile ıslah edemez. İsteseler de o partiyi ortadan kaldıramazlar. Toplum içinde be lirli çıkar gruplarının organı haline gelen parti, daha o zamandan bir anekronizmdir. Partinin Kemalizme dön

mesi dâvası, kendi içinde bir debelenme şeklini aldı.

Halk Partisinin içine düştüğü anarşi, görülmedik bir orjinin bağlamasına yol açtı. Kemalizm ilkelerinin iç ve dış siyaset, ekonomik kalkınma, eğitim siyaseti ve diğer alanlarda Türkiye'nin bağımsız bir ulus olarak kendi kaynaklarını seferber ederek kalkınmasını sağlaması tezi, büsbütün desteksiz bir hâle gelince, bu ilkelere aykırı ne varsa ortaya çıktı.

Bütün gerici kuvvetlerin bu şahlansı, görünüşte kime karşı olduğu belli olmayan bir demokrasi savaşı yapıldığı sanılan iki partiyi büsbütün şaşkına çevirdi. Gerçekte, savaş iki parti arasında demokrasi uğruna yapılan bir savaş değil, iki parti içindeki oportünist unsurların kendi partilerini kazan dırmak için faydalanmak isteğiyle katıldıkları anti-Kemalist bir savaşı. Bütün gerici kuvvetlerinin açtığı savaşa, hangi partiden olursa olsun çı karını bu savaşta görenler katılıyordu. Bizat Halk Partisinin içinde terör yaratan demagogların katılması ile, memlekette öyle bir histeri havası yaratıldı ki ancak Bernard Shaw'un kalemi ile anlatılabilecek ve eskiden doktorların «bezegeni mürteiş» dediği tepinmeli bir genel çıldırma başladı. Cumhuriyetçilik, din - devlet ayrımı, halkçılık, devletçilik; yazı, dil ve din reformları, bilim hürriyeti, köy enstitüleri, hattâ klâsik edebiyat ve felsefe eserlerinin tercümesi; hattâ hattâ Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın kendisi meğer hep Moskova'dan ilham edilmiş şeylerdi. Hepsini Türki dilini dinini, geleneklerini, tarihini unutturmak için kurulmuş tuzaklardı.

Vaktiyle, Türkü Türkten gayruların sömürmesine isyandan doğan Türkcülük, onu «bir Rum gibi banker, bir Ermeni gibi tüccar, bir Avrupalı gibi özel tegebbüsçü» olma anlamına anlayan Cenevre Türkcüsü Saracoğlu'nun verdiği paroladan sonra bütün alan anti-Kemalist cephe, Türkü Türki sömürme devriminin, Türk toplumu içinde sınıf mücadelesi devrimin kapılarını ardına kadar açtı.

Bu orji içinde düşünce sustu. Türk-siyasi düşüncesinin her devirde güdükl estiren «hayalât» ideolojilerinin cesitleri, sayısız simaları çıktı. Türk düşü nüş tarihinde bu devir kadar utanç verici, bu devir kadar fikir ve değerlerin unutulmuş, bu devir kadar saldırganlığın terbiyesizleştirdiği bir devir yoktur. Bunların Meşrutiyet devrindeki benzerlerinin bile mazur görülebileceği, hattâ bazı noktalarda haklı oldukları yanları vardı. O zaman Türk toplumu henüz daha bir ulus birimi değildi. O zaman henüz daha bu birimin Kemalizm ilkelerinde toplanan yasa yapısı yoktu; İslâm dini, henüz devletin resmi dini idi. O zaman Osmanlı İmparatorluğu büyük bir emperyalist çemberi içine girmişti. Bu şartlar altında, o zamanki «hayali» ideolojilere saptananlar, bu şartların Türk halkının durumu ve geleceği açısından kavranması ve yorumlanması içinde yanlış olmakla kınanabilir di. O zaman gerek Türk halkının durumu ve gerek dış dünya hakkında daha derin bir bilgisizlik vardı. Bütün yanlışmalarına rağmen bunların hepsi (Mustafa Sabri gibi birkaçı müstesna) terbiyeli ve ciddi adamlardı; ve hiç şüphe yok ki çoğu kendi açısından idealist ve vatansever insanlardı. Bunların içinde, Kurtuluş Savaşından ve Kemalizmın başarılarından sonra bir köşeye çekilenler; onun içinde yaşayı mıyaacağını anlayarak çıkıp gidenler doğru sandıkları fikirlerinin gerçeksizliğini görmenin hüznü içinde eriyip gidenler olmuştur.

Yirmi yıllık Kemalist rejiminin deneylerinden sonra o zamanın fikirlerinin artık tarih sahifelerine geçmiş ol maktan başka bir değerleri kalmamıştı. Bu tarihe geçmiş fikirleri bile bilmekten mahrum olan şimdikiilerin söz cülleri için toplumsal değerler sadece bir politika ve kazanç aracı idi. Kimi si dini, kimisi ırk duygularını, kimisi sınıf ve bölge ayrıklarını, kimisi siyasi mevkileri ele alıp sömürmekten,

küme küme kin yığınları tutuşturmak başka bir düşünceleri yoktu. Hiç birinin ne din, ne milliyet, ne ekonomi, ne devlet alanlarında yapıcı ve olumlu bir görüşü yoktu.

Ulusal birliği yer yer kundaklayan bu kudurganlık içinde Kemalist gele neğe aykırı yolda yürümeyen, düşün meyen ve söylemeyenlerden başkasına hürriyet yoktu; onun dışında bütün kemiksiz dillere sonsuz bir uzan ma hürriyeti vardı.

Bu devrim aynı derecede utandırıcı yanı, aydınların çoğunun bu rezalet karşısında susması, varacağı sonuçlara karşı umursamazlığı olmuştur. Çoğu Atatürk zamanının yetiştirdiği bu aydınların bu duygusuzluğunda, eğitim sisteminin geçen yazıda dokunduğumuz, Kemalizme ayak uyduramayan sakatlıklarının rolü olmuştur. Atatürk çülüğün, aydın kütlesi arasında ne kadar yüzeyde, ne kadar takma kaldığı görülmek, o zamanın ıstırabını çekenlerin acısını büsbütün derinleştirmiştir. O zamanın aydınları, bugünkü aydınların göstereceği canlılığı; gösterilmemiş olsaydı Türk toplumsal ve siyasi düşüncesi gelişebilecekti, siyasi hayata suar ve fikir katılabilecekti. Bu başarısızlıkta, kendini Batıcı sayan aydınların, özellikle toplumsal bilimlerde yer alan profesörlerin sorumluluğu en az gericiilerin sorumluluğu kadar büyüktür.

Tepinmeli hezeyan hali, tepinile tepinile dindi. Geride kalan manzara şu dur: «Üzüm üzümüne baka baka kararır» misali, muhalefet üzümlü de iyice olgunlaşıp gerekli rengini almıştır. Siyasi hayat, başkentte oynanan bir partililik oyununa, taşrada da bir nevi kangüdücülük şekline girmiştir. Halk, hiç bir ulusal dâvayı, hiç bir fikri tem sil etmiyen birbirine kanlı - boçaklı düş man iki kampa bölünmüştür. Halk Partisinin bezginlik getiren okları birer birer kırılıp fırlatılmış; halk batılılaşmaktan, lâiklikten devrimcilikten yaka silker hâle getirilmiştir. Bu anarşinin yarattığı ve «demokrasi» denen şey Kemalizme karşı çevrilmiş bir genel savaşın eseri olmuştur. Kurtuluş Savaşında Mustafa Kemale karşı o kadar direnen, fakat onun karşısında yenilen gericiliğin intikamı iste bu eserdi. Demokrasi, Kemalizmın zıddı demek oldu.

Liberalizm ve milyonerizm

Gıdasını böyle bir ortamdan alarak yetişen ve iktidara gelen bir parti, gayet tabii olarak, Kemalizmi toptan

inkâr etmekle kalmıyacak, onun tasfiyesine doğru fiili adımlar atacaktı. Bu, sefaletin başlattığı işleri mantıklı sonuçlarına kadar götürmekten başka bir şey değildir. Bundan ötürü, bu parti sefaletin yapamadığı işleri başarmıştır. Meselâ, Abdülhamid'in «anayasalı mutlakiyet» rejimine benzet bir marifet gösterdi: «Çok partili bir tek parti» rejimi kurdu. Dahası var: O zamana kadar Kemalizme karşı eski düşünce durumunu değiştirmiş olan Batı'ya, Kemalizmın diktatörlük olduğunu, Türkiye'ye demokrasiyi ilk defa kendilerinin getirdiklerini inandırdılar. Zaman zaman Batı basınında çıkan Türkiye'de Kemalist diktatörlüğü yerine demokrasi geldiği yolunda ki yüksek hikmetler karşısında kıvanç duymağa başladık.

Yeni idarenin diğer bir üstünlüğü, öteki gibi şaş-gözülü olmayışı idi; çünkü zavallının hiç gözü yoktu. Bu parti kurulduğu sralarda eskisine karşı ileri sürecek hiç bir siyasi ve ekonomik görüşü yoktu. Hatta hiç bir fikri yoktu; çünkü ne fikir bu partiye isinmiş, ne de bu parti, bir fikre ihtiyaç hissetmiştir. Bazı sağlar var; hiç işitmedikleri halde sağlıklarını belli etmek isterler de her şeyi yanlış anlarlar; işte bunlar gibi, bu parti de gözsüz olduğu halde çok açık göz olduğunu sanırdı. Halbuki yaptığı şey, sefaletin yedeginde gide gide bellediği yolda yürümek oldu. Bu yol zaten Kemalizme aykırı bir yol olduğu için, hiç bir alan bulamazsınız ki onda git tiği yol bu tersine - yol olmasın.

Bunları saymağa ne yerimiz var, ne de lüzum. Yalnız gelecek yazıda ekonomik yönünü ele almadan edemeyeceğiz; çünkü gidisin körlüğünü bize en iyi açıklayacak olan, bütün püf nok talarımızın toplandığı bu en tehlikeli alandır. Bunların rejimime eğer bir ideoloji atfetmek caizse, ona özel iki yana şimdiden işaret edebiliriz: biri, görmeden yürüyenlere özel bir çeşit liberalizm, diğeri, Türk halkını, devletini ve milyonu bel yabancıları çarpmak anlamına gelen «milyonerizm» ilkesidir. Bu rejimin bu iki yanından başka bir fikri ideolojisi olduğunu bilen varsa, lütfen bize de bildirsin. Bu iki ilkenin ekonomik uygulamasını, ekonomik ve toplumsal kalkınma açısından sonuçlarını gelecek yazıda kısaca gözden geçireceğiz.

Gelecek yazı

Batıya peşkeş çekilen Türkiye

TÜRKİYE
KREDİ BANKASI A.Ş.
SERMAYESİ 100.000.000 L.
MERKEZİ İSTANBUL

Subeleri:

İZMİR
BEYOĞLU
ADANA
GALATA
KADIKÖY
OSMANBEY
ANKARA
BEYAZIT
EDİRNE
SAMSUN
HASKÖY
ÇAPA
KONYA
YENİŞEHİR
İSKENDERUN
BURSA
MERSİN
BAKIRKÖY
ANAFARTALAR

Her türlü bankacılık muameleleri
Zengin ikramiyetli
küçük cari hesaplar.

Doğu meselesinde yanılan kim?

Hayrettin UYSAL

Ocak özlemi

YÖN'ün 63. sayısında ilginç bir yazı yayımlandı. «Doğu Meselesinde Yanılmalar» adlı bu yazıda, «İleri ci bilinir, aydın bir arkadaş...» diye söz konusu edilen kişi benim. Diline sağlık Bay Kırmızı toprak'ın, hakkında sıraladığı sıfatlarda bile gizli bir öfke var. Bu öfkeli Bay Kırmızıtoprak yazısının daha başında bu tartışmaya, kendi yarısının değerlerini yapıştırıvermiş! Böylece de daha baştan güdümlü olmuş yazısı...

Elbetteki bir yazarın savunduğu fikre düşünce özgürlüğü adına büyük bir saygımız vardır. Ancak bu kişi, bir tartışmadan hareket ederek bu tartışmanın salt kendisine önemli gördüğü yerlerini tümden sıyı-

tırıp alırsa, böylesine bir yazı okurlara gerçeği etkettirmiş olmaz; gerçeği aksettirmeyince de insanoğlu, bir fikir de olsa kafasında oluşturduğu saplantılarının tutsağı olur çıkar. Bir bakıma güdümlü bir sonuçtur bu. Bunun içindir ki, Bay Kırmızıtoprak daha başta bu yurtdışı sorunu üzerinde, karşısındaki tartışmacının düşüncelerini doğu sorunu ile onun kişiliği arasında bir ilişki kurarak önemsiz gibi göstermeye çalışmış. Kendi koyduğu kalıplar içerisinde, «Benim görüşümden gayri gerçek bir görüş yoktur; demek istemiş. Daha doğrusu bu böyledir demiş. «Toplumcu aydınlar doğu meselesinde yanılıyorlar.» demekle de bu güdümlü saplantısını daha bir aydın lağa çıkarmış.

Bay Kırmızıtoprak'ın inancı -

nun önce temelinde büyük bir duyarlılık görülüyor. Bir bakıma bu duyarlılık «Ocak özlemi» gibi birşey... Her kişide yöresine karşı bir öalem görülür. Çoçukken yediğimiz un, ya da tah rana çorbasının tadı da ağızımızda kalmıştır. Freud'un, «İn sanda, doğduğu çevreden gelen, allesinden gelen birtakım özellikler vardır!» sözü de insan doğasıyla ilgili bazı gerçekler taşır. Yine bu doğadan gelen özellikler yadsınamayan öğeler dir. Ancak biz, bilimsel yöntemlerle bu öğeleri «Analiz» edebilmek gücüne varabilirsek gerçeklere yakın ve gerçekler ölçüsünde sonuçlara da varabiliriz. Oysa havanda su dövmek iken, kendimizi kandırmaktan kurtulamayız.

Bugün, Doğu sorunu ortamımızda ağırlığı olan bir sorundur. Bay Kırmızıtoprak'la tartışmamızın kendisine düzenlediği tek bir yanını değil, bu yanını birbiriyle ilişkisi olan diğer yanlarını da gün ışığına çıkarmak zorunluluğu var.

Toplumun aile grupları

Bay Kırmızıtoprak, Doğu kalkınmasında en önce, «Doğulu»

ların, anlayabildikleri dille okuyup - yazmaları gerekir» diyor. «Eğer yurttaşlarımız böyle bir olanağı sahip olurlarsa» Doğu nun kalkınması hiçten bile de ğilmiş. «Şimdiyedek böyle yapmış, bu görüşle hareket etmiş olsaymışız, Doğu diye bir soru numuz kalmıyacakmış! Bay Kırmızıtoprak'ın başka bir deyi miyle, «Doğu kalkınmasının gerekçe ve fikriyatını Doğulu kişilere ancak onların anlayabileceği bir dille anlatabilir» mi siz...

«Halkçı reformlar konusunda bu toplumcu aydınlarla aynı görüşleri paylaştığımız halde, neden dil ve milli birlik anlayışın da farklı yorumlar belirliyor?» diye soruyor. Bay Kırmızıtoprak. Kendi fikrinin tutmazlığı karşısında toplumcu aydınları bir bakıma kısıyor. Bilmeli ki, toplumcu aydın olmanın koşulu, Bay Kırmızıtoprak'ın dil ve milli birlik görüşünü paylaşmak demek değildir.

En ilkin, Doğu kalkınmasında kendi aile dilleriyle bir öğrenme ve kültür bağımsızlığı an ya da politikasının «Mucize ler» getireceği inancını hem yan lış hem de Türk toplumunun gerçekleri ve oluşları karşısın

da bilimsel değildir. Bir kez, Do ğu ve Doğu-Güney illerimizde (18 il) yaşayan insan sayısı 4849694 tür. Bunların % 35 i, yani, 1708328 i Türkçe değil, Arapça ve Kürtçe konuşmakta dırlar. Demek oluyor ki bu nü fusun % 65 oranı Türkçe konu şabiliyor. Dil, tek başına bir kalkınma aracı olarak, statik bakımdan - ele alınsa, bu 18 ilin uygarlık ortamındaki bu - günkü kalkınma yerinin oldukça ileri bir aşamada olması lâzım gelirdi. Hadi diyelim böyle bir dil bağımsızlığıyla sorun e - le alınmıştı ki kalkınma yo luna girilebilirdi. Pekli, bu 18 ili kapsayan dil sorununu en önce üç yani çıkıyor karşımıza. Arapça var. Bir de Kürtçe'nin birbirinden farklı iki bölümü var; Zazaca ve Kirmanco'ca... Doğu kalkınmasında Bay Kırmızıtoprak'ın gönderdiği yolla bir uygulamaya girsek, üç yan lı bir uygulamayla, iki yanlı bir kültür bağımsızlığı tanımak se rekecek. Toplumumuza ne kazandıracak bu! Toplumumuzun sorunlarını çözebilecek için, bu fikirden hareket edilmesi daha birtakım aile kümelerini de böy le bir isteğe yönelmez mi? Biliyoruz ki, böylesine aile dilleri ni konuşan birtakım gruplar da ha var yurdumuzda. Örneğin: Çerkes'ler v.b. gibi... Kaldı ki, son yurdumuz Anadolu hudut ları içerisinde bu toprağın halkı, bir bütün olarak Türk toplu munu meydana getirmektedir. Atatürk ilkelerinin temelinde yatan gerçek düşünce, Osmanlı çağında beliren sun'i bölümleri yıkabilmek gücünü taşıyor du. Bir toplumun aile grupları, bu toplumu kaynaşmış bir mil let haline getirebilme oluşunda hep birer yapı taşıdır. Bugün, düne nazaran bu aile grupların daki dil bağımsızlığı ortadan kalk mış bir durumdadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında Doğu ve Do ğu Güney illerimizde Türkçe bi lenlerin oranı - incelemelere gö re - % 10-15 civarında imiş. Oy sa bugün bu oran % 65 e çıkmış ır.

Yine, birbirinden farklı ve ay rı ayrı birer lehçe olarak Za zaca ve Kirmanco'nun meydana getirdiği Kürtçe'nin, başlı başına bir dil olduğu iddiası bile tartışılabilir bir konu dur. Çünkü, Bahlı - Doğulu bir çok dil bilginlerince, Kürtçe'nin «başlıbaşına bir dil olma - dığı, çeşitli dillerden yığılan bir dil yığını olduğu» söylenil mektedir. Bu dil yığını daha çok, Türkçe, Arapça ve Acemceden oluşmuştur. Örneğin, Türkçe'de yiğit, Kirmanco'da âğit, Zazaca'da iğit; yine Acemce'de asuman, Kirmanco'da azman, Zazaca'da asın; yine Arapça'da cıran, Kirmanco'da cinar, Zazaca'da cıranlı... Bu örnekler sayısız çekiştirilebi lir. En çok bin kelime civarında olan bir yığın dil ile 20. Yü z yılın gerektirdiği bir kalkınma yapılabilir mi? Toplumda, ekono mik, sosyal ve kültürel gelişimin aracı olarak güçsüz bir dil yığınının ne değin etkili o labileceği açıkça meydandadır.

Kirmanco ne getirdi ki?

Biz biliyoruz ki, temeli ekono mik kalkınmaya ve sağlam bir düzene dayanan toplum larında, soluklu bir kalkınma olamaz. Eğer olmuş olsa idi, bugün Doğu toplumlarının ço ğu az gelişmiş ülkeler olmaktan çıkarlardı. Osmanlı yönetiminde Kirmanco'ca bura halkın özel dili olarak kabul edilmiş ti. Bize ne getirdi, ne kazandı rdı bu? Sultan Yavuz'un, Sultan Hamid'in, katı bir devletli olarak dinsel ve siyasal

YÖN, 27 MART 1963

HEP DİNİZİN CEBİNDE

Basın - 3886/63

TEKEL KIBRİTİ

ARAP BİRLİĞİ

İlk kuvvetli adım

958 Şubatında Mısır ile Suriyenin birleşmesini sağlayan Suriye Baas Partisi mensupları, geçen hafta yeni bir birliğin temelini Kahirede attılar.

8 Mart darbesiyle kurulan hükümetin başındaki Salâh Bittâr uçağa atlayıp Kahireye gittiği zaman, yanında kaldığı ileri sürülen Bağdat - Kahire - Şam görüşmelerinin en zayıf olduğu kabul edilen halkasının da artık bu temaslardan sonra kuvvetleneceği anlaşılmıştır.

Salâh Bittâr, Başkan Nâsır ile kapalı kapılar ardında görüştü. Nâsır'ın yakın dostu El - Ahrâm gazetesinin şöhretli başyazarı Hassancın Haykal da olmasaydı, görüşmelerde neler üzerinde daha fazla durulduğu ve tarafların gerçek niyetleri anlaşılabiliriydi. Oysa Haykal Cuma günü gazetesinde yayımladığı başyazıda bir takım sırları aydınlığa çıkarırdı.

Nâsır - Bittâr görüşmesi sonunda yayımlanan ortak bildiri Suriye - Irak ve Birleşik Arap Cumhuriyeti arasında bir federasyonun kurulacağı bildiriliyordu. Bildiriye göre üç ülke, sorumlulukları paylaşmakla beraber bütün haklarını da muhafaza edeceklerdi.

El Ahrâm gazetesine göre, Nâsır konuşmalar sırasında 1961 yılı Eylülündeki ayrılma olayının temel sebebinin gerçek birliğin kurulmasını sağlayacak olan halk teşkilatlarının yeter gelişmeyi sağlamamış olduğunu söyleyerek birliğin her şeyden önce sıkı bir halk dayanışması üzerine oturması gerektiğini ifade etmiştir. Gerçekten Nâsır, Baasçıların aksine, Batının çok siyasi partili parlamenter rejimlerine asla itimat edememektedir. Oysa Baasçılar Batıya sömürgeci gözü ile baktıkları halde, siyasi partilerin mevcut olduğu bir parlamenter idare şekline daima sempati göstermişlerdir. Nâsır ile aralarındaki ayrılıkların en önemlisi budur.

Kahirede varılan anlaşmaya göre Baas, Nâsır'ı ikna etmek için taviz vererek Suriye ve Irakta Halk Cephesi kurmağı kabul etmiştir. Siyasi ayrılıkların yok edilmesi «Millî Birlik» için tek cephenin teşkilini Nâsır'ın arzusu dur. Buna karşı olarak da Nâsır'ın Baasçılara tüzümlerle ortak mesuliyet ve yetki esasına dayanan bir federasyon teşkilini kabul etmek olmuştur. Bu durum karşısında aslında Nâsır'ın fedakârlık

ta bulunmadığı, çünkü bugünkü şartlar içerisinde üç ülkeyi sıkı sıkıya bağlayacak ve başına da kendisini getirecek bir idare sistemi kurmanın imkânsızlığını çok iyi bildiği iddia edilmektedir. Bu iddia kabul edildiği takdirde Kahire görüşmeleri Nâsır'ın arzu ettiği gibi sonuçlanmıştır.

Kahire'de varılan fikir birliğinin ilk tesiri geçen hafta sonunda toplanan Arap Birliği konferansında hemen kendini göstermiştir. Çeşitli sebeplerden Konye toplantılarına katılmayan,

Birleşik Arap Cumhuriyeti ve Irak bu toplantıda yerlerini almışlar, Suriye 8 Mart'ta düşürülen idare sırasında Nâsır'a karşı

Salâh Bittâr
Federasyona doğru

yapmış olduğu şikâyeti geri çekmiş, böylece Arap Birliği Konferansındaki dayanışma havası yeniden kuvvet kazanmış, bunun neticesinde de Arap ülkelerinin dış dünya ile olan anlaşmazlıkları üzerine eğilmek mümkün olmuştur. İlk olarak Fransanın sahra daki atom denemeleri ile ilgili görüşmeler yapılmış ve neticede Fransanın protesto edilmesine karar verilmiştir.

Orta Doğu'daki son duruma bakılırsa 40 milyonluk bir Arap kitlesi her geçen gün daha tesiri olabilecek bir birliğe doğru gitmektedir. Birlik gerçekleştiğinde, her halde Orta Doğu'nun en kudretli devleti yaratılmış olacaktır.

lumsal ve kültürel bağları koparacak bir yol olur.»

O zaman Bay Kırmızıtoprak bana şöyle cevap verdiler: «Doğulu birçok aydın var. Doktorundan idarecisine kadar. Biz ayrıca ortaya hâs bir kadro yetiştirmek yoluna gitmeden, bu Doğulu aydınları oralarda görevlendirmekle bu sorunu da çözebiliriz. Bu, toplumsal ve kültürel bağları koparır düşüncesi de bir kuşku dur. Faşistlerin görüşüdür.»

Görülüyor ki, Bay Kırmızıtoprak'ın davranışında toprağa basmayan bir yön var. Silbaştan, yeni bir uygulama ister. Bu dil uygulaması her şeyi çözecek sanıyor. Güllük - güllis tanhık olacak Doğu. Böylece de bir utopik rahatlığa, erinçliğe varacak Bay Kırmızıtoprak... Bunca Doğulu aydın doktor olmuştur, yarıcı olmuştur, mühendis olmuştur, öğretmen ol-

Kennedy' in Etrafındaki Solcular

Kennedy solcu aydınlardan kurulu bir yardımcı kadrosuna sahiptir. Bu solcu müşavirlerden biri olan Schlesinger Amerikan solcularını anlatıyor

Birleşik Amerika'da sol kanadın bugünkü durumunu anlamak için, önce Amerikan demokrasi hareketini bilmek gereklidir. Cumhuriyetin kuruluşundan beri Amerika'da tericiliğin birbirleriyle ilgili, fakat ayrı iki akımı vardır. Bunlardan birincisine «pragmatizm» akımı denilebilir. Bu akım mevcut toplum düzenini tasvip etmekte beraber, onu kabul eder ve içinden değiştirmeye çalışır. Öteki akımı ise hayalci (ütopist) diye adlandırabiliriz. Bu akım mevcut toplum düzenini bütünüyle reddeder ve onu öğütlerle, örneklerle dışardan değiştirmeye çalışır.

Birinci akım tarihi bir devamlılık içinde düşünür ve insanlığın tahammül edilemez durumlarından güçlük tahammül edilebilir durumlara ilerlediğine inanır. İkinci akım ise, tarihi, felâketler ve kurtuluşlar dizisi olarak görür ve köşeyi dönünce insanlığın yeni bir dünyaya ve yeni bir cennete gireceğini sanır. Bu sebeple birinci akım, meselelere dar bir açıdan, politik ve ekonomik yönden bakar, ikinci akım ise, geniş etik ve mistik meselelerle ilgilenir. Birinci akım, gerçekçidir ve elde edilen sonuçlara önem verir. İkinci akım ise, peygamberevridir ve vahiy'e inanır. Birinci akım, bugünkü değerleriyle uğraşır, ikinci akım ise, nihai sonuçları gözünde tutar.

William James, bunları katı yarımlara ayırarak (amprik mizacılar, plüralistler, şüpheciler) ve yarımsak yaratılışlılar (naniist, dogmatik, kuralcı) olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Her ikisi de mevcut düzeni kendinden menun hallenden hoşnut değildir. Her ikisi de tarihin en değişken özelliğinin değişiklik olduğunu kabul eder. Her ikisi de zamanın biteceğine insanlara kar-

şı, geleceğin kudretini kabul yönünde birleşirler. Fakat iktidar realitesi onları ayırır. Pragmatistler, yoldan çıkma tehlikesine rağmen sorumluluktan kaçmazlar. Hayalçiler ise, muallâkta kalma tehlikesine rağmen, suç ortağı olmayı reddederler.

1920 yıllarında, hayalçiler ve pragmatistler rehabet içindeki toplumu aynı şekilde tenkid ediyorlardı. 1930 yıllarında ise pragmatist solcular, Roosevelt ile birlikte iktidara geldiler. John Dewey, Charles Beard ve 1920 yıllarının liberal peygamberleri, Roosevelt'in New Deal (Yeni düzen) hareketini, tavizler ve sasklıklarla dolu ümitsiz bir parça bohçası olarak yerdiler. 1950-60 devresi durumundan memnun ve rehabet içindeki kurulu düzeni ilerletmeler tarafından yeniden tenkidine yol açtı. Roosevelt gibi Kennedy de, bu solcu tenkidlerin çoğunu etrafına topladı ve Galbraith'ler, Murrow'lar ve Rostow'lar gibi solcu aydınlara hükümette yer verdi.

Nixon'un yenilgisi ve Kennedy'nin seçimi kazanması, pragmatist ve hayalci solcular arasındaki geleneksel bölünmeyi tekrar ortaya çıkardı. Aslında bu bölünme, 1950 yıllarında Stevenson, Kennedy ve Demokrat Danışma Konseyi ile işbirliği yapan Galbraith ve Rostow gibi solcu aydınlara pragmatizm kesinlikle reddeden ve hayalçiliği savunan David Riesman ve Paul Goodman gibi kimsele arasında sürüp giden polemiklerde kendini gösteriyordu. Bugün Kennedy idaresine soldan gelen tenkidler, geniş ölçüde, ufak sılahat tedbirleriyle yetinenlere karşı, her şeyi topyekûn reddetmek isteyenlerin geleneksel şikâyetlerinin yansımasıdır.

İki grup arasındaki fark, işin derinliğine inilirse, muhtemelen bir mizaj farkıdır. Pragmatist

solculuğu seçen bu sınırların «zarı için ise, topyekûn red yolunu seçme politikası hakkında doğru bir hükme varmak zordur. Fakat görebildiğim kadarıyla sol kanadın anlaşmazlıklarının hissi temelini, Amerikan hayatını saran ve nükleer harbin nelere ve rabfleceğini düşünmeyi reddeden boğucu toplumu görüşünün yaratığı derin memnuniyetsizlik teşkil etmektedir. Ayrılığın entellektüel temellerini ortaya koyabilmek ise daha güçtür. Bu noktada Amerikan solcuları, aslında çok farklı görüşlere sahiptir.

Bazı solcu aydınlar, soğuk harbi, Amerikan harp sanayii ile ordunun icat ettiğine inanıyorlar. Bunlara göre, eğer Amerika politikasını değiştirirse, Sovyetler Birliği ve Çin, barışçı ve istatler olmayan bir dünya kurmak hususunda, Washington ile sevişerek işbirliği yapacaklardır. Bu soğuk harp konusundaki Hindistan görüşüne, daha doğrusu birkaç ay önceki Hint - Çin hudut çatışmasından önceki Hindistan görüşüne çok yaklaşılmaktadır. Bazı yolcu aydınlar ise bir komünizm ve soğuk harp meselesi olduğunu kabul etmekle beraber bu yolda mukavemetin çok tehlikeli olduğunu düşünüyorlar. Bunlar gönül rızasıyla değilse de nükleer felâketi önlemenin başka çaresi yoksa, komünist bir dünyayı kabule hazırdırlar. Her iki grup da Sovyetlerin korkak saldırıdan çekinmesi hedefini göden nükleer «vazgeçirme» politikasına karşıdır. Her ikisi de, sanki onlardan farklı düşünenler dünyayı havaya uçurmak istiyor muş gibi barışı sadece kendilerinin istediklerini sanıyorlar. Her ikisi de, Birleşik Devletlerin uygulayabileceği en iyi programın tarafsızlık politikası olduğunu inanıyorlar.

Nitekim, mükemmel bir tarihçi ve Massachusetts'te Senato seçimleri için «barış» adayı olan Harvardlı Profesör Stuart Hughes «Barış meselesi» adlı son kitabında, Amerikaya İsveç veya İsviçre ve hattâ Hindistan denemesine uygun yeni bir dış politikası modeli araştırmayı tavsiye etmektedir. Profesör Hughes, «Amerikanın tek taraflı olarak nötrallığını ilan etmesi fikrini zaman zaman benimsediğini, fakat gerçekte bu raddede kadar gitmeye ihtiyaç olmadığını, gelecek kuşağın karşılaşıcağı olayların bunu kendiliğinden gerçekleştireceğini» sözlerine eklemektedir. Profesör Hughes'a göre, Amerikan aydınına düşen görev, Asya ve Afrika'daki başarımlarını başarmak ve nötralizmi, bir inanç ve hayat tarzı olarak tarif etmektir.

politikası yurttaşlarımızı, halk bütünlüğünden ayıran sömürücü ve koparıcı bir yönetimde gelişmiştir. Bu politikaların büyük zararları olmuştur.

Bay Kırmızıtoprakla tarih - şırken bir ara şöyle demiştim: «Six bu bölge halkımıza bir dil bağımsızlığı, daha geniş anlamda, kültürü yaratan başlıca öğelerden biri dil olduğuna göre, daha açıkçası bir kültür bağımsızlığı istiyorsunuz. Okullarda öğrenim ve eğitim kurtçe olsun. İdarenin bura halkıyla ilgili bu dile olsun. Yönetimin bütün dalları kendini bu dile göre hazırlasın. Demek oluyor ki, görüşünüze göre, Doğu'da yasa dili, idaredili, öğretim dili Kurtçe olacak. Bir kez bu, o rada çalışacak yönetim kadrosunun en önce kurtçe öğrenmesini gerektirecek. Bu, top-

muştur. Daha birçok çeşitli alanlarda yetişmiş Doğulu aydınlar vardır. Doğuda kalıcı olarak çalışanların çoğu yine bu aydınlardır. Yine de birçok Doğulu aydın - öğretmenlerin dışında - özel uygarlık hastalığına tutularak Doğudan kaçmıştır. Doğuda çalışan aydınlara bugün kaçtı orada kalmayı bir ülkü biliyorlar? Ne değin yararlı olabiliyorlar bu aydınlar Doğuya? Görevlerinin anlamını ne değin topluma açabiliyorlar? Gönüllü kaç kişi geliyor Doğuya? Doğuda çalışmanın bir, gün doldurma - sayma yönü yok mu? Doğuya görevli giderken bile, «Ah körölâş şansı!» demiyor muyuz? Devlet olarak Doğuya şimdikiye dek ne ölçüde yatırım yaptık? Yine devlet olarak Doğu kalkınmasında bir aydın ve toplum kalkınması seferberliği düzenliye bildik mi? Bütün bunlara veri-

lecek cevap oranında Doğu sorununun, bir dil bağımsızlığı sorunu olmadığı açıkça ortaya çıkacaktır. Ekonomik - toplumsal kalkınmanın gereği olan ve temelde yatan gerçeklere eğilmek gerek. Bu gerçekleri gün ışığına çıkaralım, bu gerçeklerin ışığında toplumcu bir uygulamaya girelim, bakın Doğu sorunu diye bir sorun kalır mı? Üçün yıllar Doğuda çalışmış bir kişi olarak Doğu aydınlarında, bir dil bağımsızlığı tutkusu görmedim ben. Bu aydınlara çoğu bütün içdenlikleriyle Doğuya toplumcu bir elin uzanmasını istiyorlardı.

Bay Kırmızıtoprak toplumcu aydınları, dil konusunda kendi gibi düşünmedikleri için, «ırkçı ve faşist» görüşlere hizmet eder gibi göstermekten de kendini kurtarmaktadır. Bilmelidir ki, toplumcu görüş, halkımızın çeşitli sınıfları olarak dil

bağımsızlığına değil, halkın tümünün insanca yaşaması için gerekli olan toplumcu ilkelere dayanır. Doğu kalkınmasında gerçek, Doğunun ekonomik, toplumsal ve kültürel bakımdan öncelikle ele alınması; hudutlarımız içinde halkımızın refahına yöneltilmiş çalışmaların gerçekleştirilmesindedir. Yine Doğu illerimizle - Batı illerimiz arasındaki dengesizliğin süratle ortadan kaldırılmasındadır. Bu çabalar içerisinde Doğu halkı da şeyhlerin sömürücülüğünden, ağaların baskısından, din ve politika düzenbazlarının etkisinden kurtulacaktır. Türk toplumu için mutluluk bunların çözümüne bağlıdır. Halkımızın çeşitli bölgelerdeki sınıflarında konuşulan yöresel diller de böylece ağırlıklarını yitirecekler, bir ortak doğruda kendimizi daha güçlü bulacağız.

Resim

Avni Arbaş

Paris'de 4 ressamla konuşma

Konuşan: Handan SELÇUK

Hangi ulustan olursa olsun, hemen hemen her sanatçı bir kez Paris'den geçer. Sanatının en zorlu en son sınavını orada verir. Özellikle resim dünyasının düğüm noktasıdır Paris. Hemen her ressam sanatının kılıcını bu Gordium üstünde denemek ister. Orada başarıya ulaşabilmek, en büyük düşüdüdür beşinin Bir çeşit ateş bir çeşit tutkuyla yollara düşerler — büyük bir savaşa girişmek için. Gerçekten de büyük bir savaş, sonsuz bir uğrardır Paris'de kişiliğini kabul ettirmek.

Açlık, sefalet, çalışmak, zorluk bilmeden didinmek kendini yenmek, resmi halletmek — çok şey ödemek gerekir. Haler Paris'de 30.000 den fazla ressam yaşıyor. Dünyanın dört bu çağından hepsi de aynı inançla, inatla, umutla yola çıkmış 80.000 kişi.

Bizden de oldukça çok sayıda ressam var Paris'de. Şöhrete ulaşmışlar, o yolda olanlar, hâta umutla savaşıyorlar. Orada yaşayan ressamlarımızın bugünün resim sorunları üstüne nelet düşündükleri ilgi çekici bir konu elbette.

Bu görüşten yola çıkarak Helen Paris'de buharın dört Türk ressamı ile bir konuşma yaptık. Konuşmayı daha geniş tutmayı çok istedik. Ama Paris büyük, hepimiz de kendi uğraşlarımızla didiniyorduk, ele geçirebildiklerimiz bunlar oldu.

İşte sorularımız ve bunlara Arbaş Avni, Arsebük Rasin, Dino Abidin ve Edgü Ferit'in cevapları:

SORU 1 — Sizin için resim uluslararası bir dil midir, yoksa geleneksel ve ulusal mıdır?

Avni Arbaş

Öteki vasıfları da ihtiva eden uluslararası bir dil.

Rasin Arsebük

Bu konu üzerinde bir zamanlar çok durmuştum. Fakat yıllardan beri arzuladığım resmi yapıya, abse akıma başladığından beri, bu sanatçı bakımından üzerinde düşünülmeve değer bir problem olma niteliğini kaybettili. İki kişinin en ince

teferruatına kadar aynı bu ruhayı gördüklerini düşünün. O ruha bu sebeple, rüyahktan çıkıp nasıl bir «gerçek» olursa resim de iki insan arasında, yani resmi yapanla o resmi anlayan arasında böyle gerçek olan bir ruha.

Abidin Dino

Aslında uluslararası resimle ulusal resim arasında bir ayrılık gayrihiç yok. Ulusal resmin uluslararası bir resim olması için, birtakım çarklardan geçmesi lâzım, kapitalist «çok gelişmiş»

düzende. Başka aşılacak zorluklar da var, sırası gelince belirtirim.

Ferit Edgü

Öyle sanıyorum ki geleneksel, ulusal resim sanatının evrensel bir dil olmasına engel değildir. Aslında hepimizin, geleneksel görünümümüzün olduğu kadar, geleneksel bağları koparmış görünümümüzün de geçmişte bir kaynağı var.

Söz konusu geçmişi bize bıraktıklarını değerlendirmek, onlara baktığımız açıdır. Gelenek-

lerden yararlanmanın, bir motifi resmimize aktarmak olarak alınması, bu şüphesiz yalnız biçimler içinde gelişmişliği ve gerisinin, bize kalan kültürün özünün bilincine varılmaması olduğunu gösterir. Bütün bunların dışında bugünün sanatçısının ulusal olmak diye bir sıkıntısı olmaz. Ulusal kültür devriminin bile bugün büyük bir anlam taşıdığını sanmıyorum.*

SORU 2 — Soyut resim ile somut resim üzerine ne düşünüyorsunuz? Hangisinden yanarsınız? Niçin?

Avni Arbaş

Somutum, daha ne diyeyim! Rasin Arsebük

Böyle bir ayırma aklım ermiyor. İnsanın doğadan kopması imkânsız. Var, belki de türlü yetersizliklerinden ötürü, sırtlarını çevirenler. Fakat kısa zamanda renk ve çizgi bakımından korkunç yoksulluğa düşüyorlar. Aslında, önemli olan objektif dış şekli ile veya onu da ha soyut olarak işaretlerle belirtmek değil, ve fakat, bu belirtilen figürler veya işaretler arasında münasebet kuracak, bu figürlerle işaretleri yaşatacak olan ve perspektif kurallarına, çok daha ötesinde bulunan derinliği yaratabilmektir. Sadece Rönesans sanatçıları değil, bugünkü resmin kurucularından olan bir Cezanne, bir Klee, bir

Bugün sanat alanındaki araştırmalar, yenilikler, belirmesiyle yitmesi bir olan bunca okul niçin şaşırıyor birtakım insanları, anlamıyorum! Bilimde, toplum düzenlerinde de bir arama, bir çalışma çağını, karmançorman yirminci yüzyılı yaşıyoruz mu?

Ferit EDGÜ

Delaunay de bütün çabalarını derinliği verecek yeni bir dil bulmaya yöneltmişlerdi.

Abidin Dino

(Abidin Dino'nun bu soruya verdiği cevap hem hayli uzun, hem de çok ilginç, çok önemli bir makale niteliğinde. O cevabı gelecek sayımızda yayımlayacağız.)

Ferit Edgü

İlkin şunu söylemem gerek. Benim için ne «soyut» ne de «somut» sözcükleri bir değer ölçüsü değillerdir. Resim sanatı ya her zaman soyuttu ya hiçbir zaman. Soyutlamayı resimden nesnelere atılması olarak görmek resme yalnız gözleriyle bakınları işidir. Bu açıklanması sandığı kadar kolay olmayan somut — soyut diyalektiğin bu rada ayaküstü konuşmak oldukça güç. Kısa şunu söyleyebiliriz: Resimden nesnelere silinmesi anlamındaki soyutlama resme bakışta bir güçlük getirmiştir. Bunu hepimiz kabul ediyoruz. Eğer bu güçlüğü somut denilen resimlerin önünde duymuyorsak bu o resimlerin özünü gerçekten araştırmaya, duymaya girişmiyoruz, yalnız renklerin, biçimlerin, ışıkların, gölgelerin yarattığı nesnelere odaklanıyoruz demektir. Doğrusunu isterseniz her çağ kendine yakışan resmi bulmuştur. Bugün sanat alanındaki araştırmalar, yenilikler, be-

HAFTANIN KİTABI

Yahya Kemal

Ahmet Hamdi Tanpınar. İnceleme. Yahya Kemal'i Sevenler Cemiyeti Yayınları, İstanbul. 1963. 184 sayfa, 7,5 lira.

«Kendi Gök Kubbe'nin yayımlanması edebiyat alanında umulan yankıları ayandırmamıştı. «Eski Şiirin Rüzgârıyla» daha da sessiz geldi. Bir bakıma kötü, ama bir bakıma da iyi, şair için. Yahya Kemal uzun yıllar hayranlarından, kendisini olduğundan büyük gören, gösterenlerden çok çekmiş, onların ağırlığını taşımak zorunda kalmış bir sanatçıydı. Boş övgüler, şişirmeler bir yandan, kışkırtıcılar, gereksiz yergiler, saldırılar bir yandan... şairin gerçek değerinin, öneminin ortaya konmasına, eleştirinin işlenmesine engel oldu. Onun için de bu yankısızlık, sessizlik bir bakıma iyi, diyorum, şair için.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın kitabını elime alırken hayli umutluydum. Ama onun bile — yazdığı günlerin havasından kurtulamıyarak — bir övgü çemberinden çıkamadığını gördüm. Basit, kolay bir övgü değil. Son yılların en değerli, en güçlü edebiyat tarihçilerinden olan, ayrıca şairliği, romanlığı ile sanat çizgisinin altına hiçbir zaman düşmemiş bir yazarın övgüsü. Başta ki kısa yazıda, «Ona kendi sevgimden bir türbe yapmak için», diyor Ahmet Hamdi Tanpınar. Bu sevgi yüzünden de — ne yazık ki — Yahya Kemal kendisine eleştirinin türbesini yapabile-

cek nitelikteki eleştirilerin belki de en başta gelenini yitirmiş oluyor.

Kitabın daha başka kusurları da var, dağınık, düzensiz, oransız. Ama bunların sözünü etmemek gerekir, çünkü «Yahya Kemal'in sağlığında yazılmış makalelerin genişletilmesiyle hazırladığı eserine son biçimini vermek fırsatını bulamamış yazar. Ayrıca, bulabilse de o dağınıklıktan, düzensizlikten, oransızlıktan kurtulma çabası gösterir miydi? Sanmıyorum. Öyle bir tarz seçmiş. Kitabın tadı biraz da bu kusurlarından geliyor. Eleştirinin sanatçılara yaratan bir saygınlık içinde kendini konuya kaptırması. Öyle ki eseri baştan sona büyük bir rahatlıkla okuyuveriyorsunuz. Meraklı bir roman okur gibi. Elinizden bırakmak, ara vermek istemeden. Bunda üslubun da etkisi olsa gerek. Kitabın sonuna eklediği kısa yazıda, Prof. H. Vehbi Eralp, «Tanpınar'ın nefis ve akıcı üslubu» diyor... Sözcükleri seçişinde, cümlelerini yoğunlaşında, «ve» lerin yuvarlaklığına sığınışında, sevmediğim, sevmeyeceğim türlü üslup oyunları na girişinde, Ataç'dan bu yana gelişen kuşağın anlayışından çok uzaklara düşen, çok gerilerde kalan Ahmet Hamdi Tanpınar için, H. Vehbi Eralp'ın sözünü kabul etmek zorundayım. Çağdaş eleştiri anla-

yışımızın elindeki ölçülere göre «yapılması gereken» onca işi yapıp gene de «Nefis ve akıcı bir üsluba» ulaşmakla sanatın gücünü duyuruyor Ahmet Hamdi Tanpınar. Bu noktada eleştirinin elinden gelen ölçülerini bir yana bırakıp sanatçının sunduğu tatlılara açılmaktır.

Kitapta bölümler yok, gene de üç bölüm denebilir. Birinci bölümde Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Yahya Kemal'in kişiliği karşısındaki yaşantılarını; ikinci bölümde şairin içine oturtulması gereken kültür, edebiyat ortamını; üçüncü bölümde ise rahat, bağımsız bir yakın çalışma yönteminin şairlere yönelişini buluyoruz. Şunu da söyleyeyim ki Yahya Kemal bu kitapta — kimilerinin sandığı gibi — çağın içine oturtulmuş, öyle ele alınmış değil. Bir kültür ile edebiyat ortamının içine oturtulmuş, o kadar.

Okurlar Ahmet Hamdi Tanpınar'ın «Yahya Kemal'ine bulamıyacakları şeyleri özliyerek başlamazlarsa, bir sanatçının başka bir sanatçıya «sevgisinden bir türbe kurduğunu» bilerek yola çıkarlarsa, düş kırıklığına uğramayacaklardır sanıyorum. Yoksa daha kitabın yirmi ikinci sayfasında — hiç de gereği yokken — Yahya Kemal için «Bizim en büyük şairimiz şüphesiz odur», deyiveren; yüz yirmi birinci sayfada bunu unutup, «Baki ile Fuzuli şüphesiz en büyük şairlerimizdir.» diye büyüklük dağıtmakta şaşkına dönen bir eleştirinin savruklukları arasından eserini verecek kusurları, aksaklıkları bulup çıkarmak çok kolay.

Memet FUAT

İrimesiyle yitmesi bir olan bunca okul için şartıyor bir takım insanları anlamıyorum! Bilimde, toplum düzenlerinde de bir arama, bir gelişme çağını, bu karmançorman XX. yüzyıl yaşamıyor muyuz?

SORU 3 — Dıştan bakılırsa resimde çözümlenmemiş, habedilmemiş hiçbir şey kalmadı gibi görünüyor. Böyle olunca, sanatçı yeni bir şey söylemek için ne gibi bir yol tutacak? Resmin geleceği hakkında ilgili değil midir?

Avni Arbaş

Görünüşe aldanmayalım! İlle yeni olacak diye eser yapılmaz. Eser insanın aynasıdır.

Rasin Arsebük

Maleviç beyaz fon üzerinde beyaz bir dörtgen çizdiğinden beri yeni bir şey yapılamaz gibi geliyor resimde. Oysa, son yüzyılın çabası, resim dilini yani renk ve çizgiyi objenin dış kalıplarından kurtarıp bunları istendiği gibi kullanma özgürlüğünün elde edilmesini yolunda olmuştur. Renk ve çizginin istendiği gibi kullanılması onun akla estetiği gibi kullanılması anlamına gemez. Sanat eserine değerini veren salt renk ve çizgi ilişkisi değil, bu ilişkinin kendi derinliği yani dün yaşı içinde dış dünya ile (doğa, toplum, insanlar) kurduğu bağlantılardır. Daima değişen bir dünyada ise yeni gözler şüphesiz yeni bağlantılar görüp kura caktır. Yeni şiir, yeni roman da eski sözcüklerle yazılıp söylen miyor mu?

Abidin Dino

Resimde çözülmüş, resimde olmuş bitmiş hiçbir şey yok, resim bir oluş. Kapitalist ülkelerde de, sosyalist ülkelerde de, başka başka yönlere çözüm bekleyen çeşitli resim meseleleri var. Bence önümüzdeki yıllar çeşitli yeniliklerle dolu olacak.

Ferit Edgü

Buna yakın sözler yalnız resim için değil, edebiyat için, müzik için, felsefe için de söylenmiştir. Zaman zaman, Oysa bugünün insanı kendinden 2500 yıl önce, ilk düşünmeye başlayan insanların ortaya koydukları sorulara bir cevap bulamamıştır. Sanatın da felsefe gibi (hiç şüphesiz ondan da fazla) bir tek merci vardır: İnsan. İnsansa her çağda, her zaman kendi özünü arama, kendi kendini bulma tutkusuna içindedir. Sorduğumuz soru en az 1500 yıldan beri hep aynı sorudur. Ve bu soru her zaman sorulacaktır. Bu soruya her cevap verme çabası, her ortaya çıkan kişilik kendi yeniliğini de birlikte getirir. Zaten KİŞİLİK ve YENİLİK sözleri birbirini içinde aynı kavramı oluştururlar; ayrı iki şey değildirler. Artık yapacak yeni

Gelecek sayıda:

Abidin Dino

«Soyut resim ile somut resim üzerine ne düşünüyorsunuz?» sorusuna cevabı.

Nijat Özön

«Acı Zafer» adlı eleştiri yazısı.

Abidin Dino.

Resimde çözülmüş, resimde olmuş bitmiş hiçbir şey yok.

bir şey olmadığını söylemek her şeyin yapıldığına inanmak (yatmazca resim alanında da olsa) insanın tükenmiş olduğuna inanmak olacaktır.

SORU 4 — Bir ressamın kendini tanıtmayı, kişiliği ve ustalığı yanında başka şeylere de bağlı mıdır?

Avni Arbaş

Maalesef (publicité) reklâm-çılığa.

Rasin Arsebük

Resim borsa değerini haiz bir mal olduğu ölçüde ressamın tanınması, iyi resim yapması dışında, bir süre için ve kendisi kabul ettirene kadar, bu borsa ile ilgili unsurlara bağlı olmak tadır.

Abidin Dino

İster iyi, ister kötü bir ressamın kendini tanıtmayı, şartlı surlu bir çaba. Oysaki sürekli bir ün için, şartsız şartsız tek yol, iyi resim yapmaktan ibarettir. Sorumuz «tanıtmayı» yönelmiş olduğuma göre, bunun sosyalist olmayan çok gelişmiş ülkelerde nasıl gerçekleştirildiğini kısaca anlatabilirim:

a — Ressam ister değerli, ister değersiz olsun, kendini tanıtmayı için büyük yatırıma dayanmak zorunda.

b — Yatırımı ya bir kişi ya bir galeri grubu, ya da bunların arkasında bir banka yapar.

c — Bu banka, galeri, ya da kişinin ressamı «tanıtmayı» için, tıpkı İzmir incirinde, ya da tütününde aranan «evsaf» gerekli. Yani üretici ressamın, aynı biçimde ve değerinde, çabuk, ucuz ve bol «mal» çıkarması lazım.

d — Buna sebep son 30 yılda dünya resim piyasasının çokça nişlenmesi, yatırımın değerlendiği için, uzun bir süre boyunca piyasayı «beslemenin» şart olması, nihayet ürünün yatırıma değecek çapta olması zorunluğuna.

e — Reklam araçlarının resim ve ressam uğruna gerçekten seferber edilmeleri, tıpkı bir yeni dolmakalem ya da buzdolabı

markasının tutturulması gibi, çok büyük bir bütçe gerektiriyor.

f — Bu uğurda «fiyat politikası» yürütülmesi de var yani resim fiyatlarının gittikçe yükseltilmesi. Bu da ressamın tanınmasını, piyasaya «arz edilen» resimleri bittikleri yüksek fiyattan satın almaya hazır olmaları ile mümkün. Dediklerimi açıkla- maları lazım: Tutaım ki sözcüğü Zeynel Efendi üstadımızın resimlerini ucuz fiyattan ve çok sayıda biriktirdiniz, resimlerinin çoğu sizde, sizde olduğuna göre üstadın dehasını söz götürmez milyonluk bir reklam kampanyası ile perçinlediniz. Diyelim üstadın resim değerini de, yüz liradan bir milyon liraya yükselttiniz. Üstadı yüz liradan satın alan nice vatandaş, bu mut-

lu yükselişten faydalanmak resimlerin tümünü, ya da bir kısmını satın paraya çevirmek isteyeceklerdir. Önce size getirecek, nazlandığınız takdirde mezar salonuna götüreceklerdir resimleri. Buna dayanarak, resimlere bittiginiz yeni değeri ayakta tutmak için, bankaların desteğine ihtiyacınız olacaktır, tıpkı bir petrol «eshammın» ayakta durması gibi bir iş... Sanat bunun neresinde diyeceksiniz? Hani özgürlük diyeceksiniz? Sosyalist olmayan çok gelişmiş ülkelerde, sanatın durumu budur, beğenirsiniz de, beğenmeseniz de...

g — Çok uzun bir süre, ressamın kazançtaki payı hayli düşük kalıyor çoğu zaman. Örneğin ressam Villon, yetmiş yaşını aşkın yıllara kadar bütün resimlerini ayda bin yedi yüz yeni franka bağlanmışken, galeri resimlerini her birini milyondan aşağı satmıyordu. Ama arada Villon tanıtıldı, hem de hakk olarak Villon'un dediği gibi: «Yetmiş yaşından sonraki kolay.»

İnsana dehşet veren bu çarkların içinden geçmeden, anlattığım borsa illintilerine girmeden «tanıtılan» ressam yok mu? «Bir dereceye kadar var, bu çeşitlikler, oldukça dar bir resimsever topluluk içinde kalmaktadır. Bir sanatçıya karşılıksız destek olan gazeteci, sanat yazarı, radyo sözcüsü, sanatsever de var, ama etkileri sınırlı kalır, «dünya piyasası» umursamaz böylelerini.

Ferit Edgü

Paris'de evetli Dostluklar, belki inanılmayacak ama milliyetler, Türk olmak, Amerikalı Rus ya da ne bileyim Yahudi, Polonyalı olmak büyük rol oynuyor.

SORU 5 — Resim sanatının sosyal fonksiyonu (toplumsal görevi) üzerine ne düşünüyorsunuz?

Avni Arbaş

Resim diğer sanatlardan ayrılmamak lazım. Bize bir cemi yet için medenidir dertten seyleri düşünecek olursak o zaman sanatın da sosyal fonksiyonu kendiliğinden meydana çıkar.

Rasin Arsebük

Kafası ve kalbi gerçek problemlere açık olduğu ölçüde ressam, yaşantısını topluma nesnel

SEÇME KİTAPLAR

AHMET HASİM. Şiir ve Hayat. Abdülhak Şinai Hisar. Hıltm Kitabevi, İstanbul. 216 s., 5 lira.

SARAY TİYATROSU. Türk Tiyatrosu Tarihi IV. Refik Ahmet Sevengil. M.E.B. Yayınları, Ankara. 220 s., 8,5 lira.

MUSİKİ TEMEL BİLGİSİ. K. tap II. A. Adnan Saygun. M.E.B. Yayınları, Ankara. 112 s., 470 kurş

TÜRK ÇOCUK TEKERLEMELERİ. Mehmet Bozdoğan. 32 s., 1,5 lira.

SEÇME OYUNLAR

ASLAN ASKER SVAYK. Arena'da.

ANDORRA. Büyük Tiyatro'da.

HAMDİ VE HAMDİ - KERPİÇ MEHMET. Yeni Tiyatro'da.

bir değeri haiz olarak verecek tir. Ressam için başkaca bir sosyal görev düşünmüyorum.

Abidin Dino

Bu son sorumuza karşılık verdim bile sanıyorum. Ekleyeceğim şu ki, yeni Doğu ve Batı uygarlığı, göze, görmeğe, seyretmeğe gittikçe fazla pay ayıran uygarlıklardır. Fotograf, sinema, televizyon en küçükten en büyüğe kadar ulaşan görme araçları, gözlerimizin önüne gittikçe genişleyen, yepyeni sınırlar açıyor. Atom çekirdeğinden yıldızlar arasına kadar erişiyor gözlerimiz. Bu yepyeni görme yeni biçimlere kavuşma süreci içinde, Anadolu'nun acı gerçeklerini de görmek ve göstermek zorunluğunu da duyuyorum. Türk ressamı bu çelişki içinde memleketini ve dünyayı kavramak, ulusuna ve dünyaya değerli resimler vermek gibi çetin bir görevle karşı karşıya.

Ferit Edgü

Doğrusunu isterseniz yalnız resim değil, hiçbir sanatın toplumsal bir işlemi olduğuna inanmıyorum. Sanat yapısı etkisini bireyler üstünde gösterir; karşılaştıkça konuşarak bireylerdir. Bu açıdan bakarsak dolaylı bir işlemden değil belki, ama bir etki den söz edilebilir.

Kısaca biyografiniz?

Avni Arbaş

Adım Avni Arbaş, doğum tarihim 1919, İstanbul. 1937 de Galatasaray Lisesinden çıkıp Güzel Sanatlar Akademisine girdim. 1946 yılına kadar Leopold Lev'i nin atölyesinde çalıştım. Aynı yıl Fransız kursiyesi olarak Paris'e girdim. Paris'de açtığım şahsi sergiler: 1953'de «Galerie La Ponce», 1956'da «Galerie Dino Vierny». Diğer şehirlerdeki: 1954'de St. Paul de Vence'da «Galerie Octoleon», 1958'de Antibes'de «Musée d'Antibes», 1962'de New York'da «Galerie Nicole», Paris'de katıldığım sergiler: «Salon de Mai», «Ecole de Paris», «Biennale de Turin», Münih, Düsseldorf. Eserlerimin bulunduğu memleketler: Türkiye, Doğu Avrupa Müzesi, Antibes Müzesi, Fransa İngiltere, İtalya, Amerika, İsviçre, Fas, Kanada.

Rasin Arsebük

1923'de İstanbul'da doğdum. Resme 1948-51 arası Paris'de hukuk doktorası yaptığım sıra da başladım. 1957'den beri Paris'deyim.

Abidin Dino

1913'de İstanbul'da doğdum. 15 yaşında Babil'de karikatürler yayımladım, 1930 senelerinde, «D» grubunu kuram beş kişiden biriyim.

1932 - 1938 arasında, Rusya ve Amerika'da

birer sergi açtım.

1940 senelerinde, «Liman grubu» nu kurmakta bir küçük payım olduğunu hatırlar gibi oluyorum ama, kimileri bu konuda benden bahsetmediklerine göre, bir düş görmüş olabilirim.

1946'da, Ankara'da ilk «Köylü» konulu sergimi açtım.

1951'den sonra, dünya kazan ben keşçe, bir çok ülkede sergiler açtım, o arada Venedik Biennale'de (1952), Picasso Müzesi'nde (1958) resim sergiledim.

1962'de, Amsterdam, Grenoble, Antibes, Paris'de sergiler açtım, resim astım.

Ferit Edgü

Yaşım yirmi yedi. Dört yıl Güzel Sanatlar Akademisi'nde okudum. Bir süre resim, bir süre seranik. Bu okulu bitirmeden, 1958 yılında yurt dışına çıktım. Almanya'da, İtalya'da, Hollanda'da, İspanya'da, Portekiz'de yollukluklar ettim. Şimdi Paris'deyim.

«Sanat hayatına» 1952 sıralarında şiir yazarak başladım. O tarihten bu yana çeşitli dergilerde, gazetelerde hikâyelerim, eleştirmelerim, denemelerim, çevürülerim yayımlandı. Biri 1959'da (Kaçınlar), diğeri 1962'de (Bozgun) iki kitabım Çan Yayınları'na yayımlandı. Resim alanında... İlk çalışmalarımı 1956'da, Ankara'da sergiledim. Geçen yılki LeFranc Armağanı'nda derece aldım. Önümüzdeki Nisan ayında, bu galeride Paris'de ilk defa olarak kişisel sergim açacağım.

Türk işçisinin durumu ve işçi hareketleri

Attilâ KARAOĞLU

(Türk - İş Araştırma Bürosu Direktörü)

1 milyon 200 bin işçi

Türkiye'deki iktisadi ve siyasi gelişmeleri izleyenlerin ve gelecek hakkında doğru tahminlerde bulunmak isteyenlerin dikkat etmeleri gerekir gelişmelerin başında işçi hareketleri gelmektedir.

Türk işçi topluluğu bugün Türkiye'de, mevcut organize sivil kuvvetlerin en büyüğü ve en bilinçli olma yolunda hızlı gelişmeler göstermektedir. Bu topluluğun henüz milli gelire yaptığı katkıya oranla çok düşük bir pay aldığı ve siyasi hayata önemine uygun rol oynamadığı düşünülürse bilinçleşmenin ve organizasyon gelişmesinin Türkiye'nin iktisadi ve siyasi yapısı üzerinde nasıl etkiler vaha çağları anlaşılabilir.

Türk işçi topluluğunun bugünkü durumu hakkında bilgi edinebilmek için, işçi topluluğunun büyüklüğüne, organizasyon durumuna, ücretlerine ve gelir dağılımındaki yerlerine, yaşama standartlarına, işçi hareketlerini ve işçi işveren ilişkilerini düzenleyen hukuk düzenine ve işçilerin bugünkü siyasi yapıları içindeki yerlerine bakmak gerekmektedir.

Bugün mevcut sanayi işçilerinin 1.200.000 civarında olduğu hesaplanmaktadır. Bu, çalışma yaşındaki nüfusun % 10 una yakındır. Hızlı nüfus artışı yüzünden çalışma yaşındaki nüfusta da büyük artışlar olmakta ve bunların önemli bir miktarı şehirlerde iş arayan kimseler haline gelmektedir.

Sendika hürriyetlerinin henüz tam olarak mevcut olmamasına ve bu durumdan kuvvet alarak işverenlerin çoğunluğunun işçilerin örgütlenmesini önlemeye çalışmasına rağmen bugün sanayi işçilerinin % 25'inde fazlası sendikalaşmıştır. ve bu oran artmaktadır.

Milli gelirdeki bütün artışlara rağmen, işçi ücretlerinin satınalma gücü olarak gerçek seviyelerinde uzun yıllardır bir artış olmamıştır. İşçi ücretlerindeki hareketlerle geçinme endekslerindeki hareketler bir arada incelenirse gayri safi işçi ücretlerinin birçok zamanlar fiat artışlarının gerisinde kaldığı genellikle fiat artışlarını geç olarak ve ancak takip edebildiği görülmektedir. Bu işçi ücretlerinin daha iyi bir gelir dağılımının gerçekleşmesi yönünde bir artış göstermediği ve hatta işçilerin verimliliklerindeki artışlardan almaları gereken payları bile alamadıkları anlamına gelir.

İşçilerin milli gelirden payı azalıyor

Asgari ücretler henüz bütün yurtda ve bütün iş kollarında uygulanmamaktadır. Hükümetler henüz bütün işkollarında ve bütün yurtda uygulanacak tek bir asgari ücreti kabul edecek kadar kuvvetli bir sosyal adalet anlayışına ulaşmamıştır.

İşçiler diğer sosyal ekonomik gruplara oranla daha ağır bir vergi yükü altındadırlar.

Beş yıllık kalkınma planı ile ilgili çalışmalar 1950 - 1960 arasında işçilerin adam başına gayri safi milli hasıla içindeki paylarını ortalama olarak % 10 oranında kaybettiklerini ortaya çıkarmıştır. Beş yıllık kalkınma planının ilk yılında finansman açığını kapamak üzere alınan tedbirler ücret kazancı sahiplerinin yükünü arttıracak, buna karşılık serbest müteşebbislerin yükünü azaltacak yönde olmuştur.

İşçilerin konut durumları diğer sosyal - ekonomik grupların durumlarıyla karşılaştırılırsa, özellikle Ankara, İstanbul ve İzmirde büyük farklar olduğu görülmektedir. Örneğin Ankara'da Belediyeden alınan ruhsatlara göre inşa edilen konutların ortalama büyüklüğünün 120 M2 olduğu bir sırada, yine Ankara'da işçilerin % 8 i 50 M2 den küçük meskenlerde oturmaktadır.

İşçi hareketlerinin çerçevesini meydana getiren ve işçi işveren ilişkilerini düzenleyen kanunlar, yo-

ni anayasasını getirdiği ileri hükümlere rağmen henüz eski halleri ile muhafaza edilmektedir. Yeni anayasasının kabulünden bu yana bir yıldan fazla zaman geçtiği halde sendika hürriyetlerini düzenleyen kanunlar kabul edilmemiştir. Sendika hürriyetlerinin temeli olan grev hakkını kullanan işçiler hakkında kovuşturma yapılmaktadır.

Toplu sözleşme, grev ve lokavt kanunu tasarısı ile ilgili sendikalar kanunu tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisindeki müzakereleri, sebebi kolay izah edilemeyecek gecikmelere uğramıştır. Tasarılar son şekilleri ile işçi liderleri tarafından beğenilmemiştir.

Siyasî hayatta işçiler

Siyasî organizasyonda işçiler önemleri ile oranlı bir yer alamamış durumdadırlar. İşçi meselelerinin ele alınışı siyasi partiler tarafından seçim sıralarında hatırlanan ve içinde her şeyden bahsedilmesi âdet olan seçim beyannamele-ri ve parti programlarında yazılı olmaktan pek az ileriye gidebilmiş durumdadır. Yasama organında biri milletvekili, öteki de Cumhurbaşkanlığı kontenjanından tayin edilmiş bir senatör olmak üzere sadece iki işçi vardır. Büyük siyasi partilerin hemen hiç birinde önemli sorumluluk mevkilerine gelmiş işçiler yoktur. 1962 yılında Ankara'da yapılan iki büyük siyasi partinin kongresindeki işçi üyelerin sayısı toplamı ancak % 1 i kadardı. Çoğunluğunu toprak sahiplerinin, tüccarın ve gene büyük ölçüde bu sınıflardan gelen serbest meslek sahiplerinin meydana getirdiği bu kongrelerde işçi meseleleri gerekli önemle ele alınmamıştır. Gerek yasama organında, gerekse siyasi partilerin kongrelerinde işçilerin böyle düşük sayılarda temsil edilmelerinin işçilerin siyasî hayata ilgilenmemelerinden ileri gelen bir durum olduğu söylenemez.

Buraya kadar ortaya çıkan tablo, eğer durumu sür'atle değişen dinamik etkenler gözönünde bulundurulmazsa, karamsar bir tablo olmaktadır. Bugünkü durumda işçilerin milli gelirden hak ettiklerinden daha az pay aldıkları, kötü konutlarda

yaşadıkları, hakları ve hürriyetlerine henüz tam olarak ulaşamadıkları, siyasî organizasyonda hakları olan derecede temsil edilemedikleri görülmektedir.

Ancak bütün bunlara karşı gözönünde tutulması gereken olumlu bazı noktalar vardır. İşçiler li derlik seviyesinden başlayarak aşağıya doğru bu durumun bilincine varmaktadır. Lütuf değil hak istemekte olduklarını bilerek taleplerde bulunmaya ve örgütlenmeye başlamışlardır.

İşçi liderlerine bugüne kadar devamlı olarak işverene karşı sorumluluk hissiyle hareket etmesi telkin edildiği halde bugün bu liderler ilk ve en önemli sorumluluğunun temsil ettikleri işçilere karşı olduğunu bilmektedirler. Anayasa gerçek sendika hürriyetlerinin kullanılmasına imkân verecek bir düzen getirmiştir. Bu düzene uygun kanunların hazırlanıp yürürlüğe konmasının geciktirilmesi, bu durumda beklenileceğinin tam aksini yaratarak işçi hareketlerini kuvvetlendirmektedir. Kanunlar gerçek sendika hürriyetleri düzeninden kaçamaklar yapacak olursa bu da hızla bilinçleşmede olan kütleye yeni bir mücadele gayreti verecektir.

İşçiler çıkarlarının ayat yönünde olduğunu anlamışlardır. Kavel olayı sırasında görülen dayanışma bunun örneklerinden biridir.

Bugünkü işçi liderleri mücadelelerini kuvvetlerinin büyüklüğünün verdiği emniyet hissi içinde ve sakin bir şekilde yapmaktadırlar. Artık durumla ilgilenmeyen işçiler ve atılgan liderler düzeni yoktur. Aksine bugün sabırsız işçiler ve kuvvetlerinden emin, sakin liderler görülmektedir. Ancak sakin liderlerin başarısı siyaset adamlarının bu durumun önemini kavrayarak gerekli enerjilerle gayretleri göstermeleri ile mümkündür. Siyaset adamları sakin liderlerle işbirliği yapmanın faydalarını anlayıp gerekli gayretleri göstermezlerse bugünün sakin liderlerinin bütün Avrupa sendika hareketlerinde görülen sert, kavgacı sendikacılar haline geldiklerini veya yerlerini bu tip liderlere bıraktıklarını görecektir.

—Türk — İş Dergisinden—

Bir siyasî şiir

AYDINLA YOL AMELESİ

Ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Söyle demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Ne duruyon demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Git be işine beyim demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Güneşin altında gayri demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Kazma sallıyoruz şurda demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Çavuş da inat gidiyor demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Ekmeğimden edeceksin beni demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Ya sabur demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Hay dine demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Ean ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Ben gibi bir fıkhara demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Bir gölge bulup uzanmış demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Sen gibi bir at sineği demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Belâ olmuş başına demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Bir dehler demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
İki dehler demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Sağa döner nafilie demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
Sola döner gine olmaz demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi
İndirdiği gibi şamarı demekle olmaz ben sana bir sinek masalı söylüyeyim mi

Can YÜCEL